

Crna Gora
Ministarstvo evropskih poslova

P R E D L O G

**OSAMNAESTI POLUGODIŠNJI IZVJEŠTAJ O UKUPNIM AKTIVNOSTIMA U OKVIRU
PROCESA INTEGRACIJE CRNE GORE U EVROPSKU UNIJU,
za period jul-decembar 2022.**

Podgorica, mart 2023.

SADRŽAJ

UVOD	3
1. Informacija o obavezama izvršenim u kontekstu sprovođenja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju i napretku ostvarenom u pregovorima.....	4
1.1. Napredak Crne Gore u pregovaračkom procesu	4
1.1.1. Poglavlja pravne tekovine EU	5
1.1.2. Pregovori u pregovaračkim poglavljima 23 i 24	11
2. Politički dijalog Crne Gore s Evropskom unijom.....	11
3. Osvrt na Deklaraciju sa preporukama Parlamentarnog odbora za stabilizaciju i pridruživanje	13
3.1. Nova metodologija i pregovaračka struktura.....	13
3.2. Pravosuđe i borba protiv korupcije i organizovanog kriminala, suzbijanje ilegalnih migracija.....	13
3.3. Temeljna prava	17
3.4. Ekonomski razvoj	21
3.5. Životna sredina.....	22
3.6. Regionalna saradnja	22
ZAKLJUČAK.....	24

UVOD

Na osnovu Rezolucije o načinu, kvalitetu i dinamici procesa integracije Crne Gore u Evropsku uniju, koja je usvojena 27. decembra 2013, urađen je Osamnaesti polugodišnji izvještaj o ukupnim aktivnostima u okviru procesa integracije Crne Gore u Evropsku uniju, kojim Vlada redovno šestomjesečno informiše Skupštinu o aktivnostima realizovanim u ovom procesu. Prema Rezoluciji, Skupština na sjednicama redovnih zasijedanja razmatra polugodišnje izvještaje o toku procesa evropske integracije Crne Gore, a ustaljena je i praksa da isti bude prethodno predmet pažnje skupštinskog Odbora za evropske integracije. Osamnaesti po redu polugodišnji izvještaj o ukupnim aktivnostima u okviru procesa integracije Crne Gore u Evropsku uniju odnosi se na period od 1. jula do 31. decembra 2022.

U drugoj polovini 2022, Crna Gora je nastavila da bilježi dobre rezultate u dijelu usklađivanja i sprovođenja pravne tekovine EU.

Shodno novoj Odluci o uspostavljanju strukture za pregovore o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji, donijetoj 3. avgusta 2022, pregovaračku strukturu čine: Kolegijum za pregovore, Savjet za vladavinu prava, Pregovarački tim, pregovaračke radne grupe i Ministarstvo evropskih poslova. Ova tijela su odgovorna za vođenje procesa pregovora sa EU na političkom, stručnom i tehničkom nivou, u skladu sa pravnom tekovinom EU i revidiranom metodologijom pregovora koja poglavlja grupiše u takozvane „klastere“. U skladu sa tim je nastavljeno i restrukturiranje pregovaračkih radnih grupa za pojedinačna poglavlja pravne tekovine EU.

Glavni akcenat je kao i do sada bio na pregovaračkim poglavljima 23 i 24, kao i na obavezama koje se tiču završnih mjerila u ostalim pregovaračkim poglavljima.

U ključnoj oblasti za napredak pristupnih pregovora – vladavini prava – uspostavljen je Savjet za vladavinu prava, nastavljene su aktivnosti na imenovanju ključnih nosilaca pravosudnih funkcija, utvrđen je Predlog zakona o dopuni Zakona o sudovima, kao i Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o oduzimanju imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću.

Nastavljena je borba protiv organizovanog kriminala, pa je u izvještajnom periodu realizovana značajna zaplijena cigareta bez akciznih markica u Slobodnoj zoni Luke Bar.

Takođe, Crna Gora je nastavila trend stoprocentnog usklađivanja sa Zajedničkom vanjskom i bezbjednosnom politikom EU.

1. Informacija o obavezama izvršenim u kontekstu sprovođenja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju i napretku ostvarenom u pregovorima

Praksa održavanja redovnih sastanaka tijela predviđenih Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju je nastavljena i u drugoj polovini 2022.

U Podgorici je 14. jula 2022. održan jedanaesti sastanak **Savjeta za stabilizaciju i pridruživanje**. Kopredsjedavali su visoki predstavnik EU za vanjske poslove i politiku bezbjednosti Žozef Borelj i predsjednik Vlade Dritan Abazović. Na sastanku su razmijenjena mišljenja o političkoj situaciji u Crnoj Gori i procesu evropske integracije.

Sektorski pododbori

Održani su i sastanci dva sektorska pododbor.

Na dvanaestom sastanku **Pododbor za inovacije, ljudske resurse, informatičko društvo i socijalnu politiku**, koji je održan 5. oktobra 2022. u onlajn formatu, razmatran je napredak i aktivnosti u oblastima koje se odnose na poglavlje 2 – Sloboda kretanja radnika, 10 – Informatičko društvo i mediji, 19 – Socijalna politika i zapošljavanje, 25 – Nauka i istraživanje i 26 – Obrazovanje i kultura. Na sastanku je ukazano na potrebu osnaživanja administrativnih kapaciteta i modernizacije Zavoda za zapošljavanje Crne Gore (u poglavljima 2 i 19), pozdravljen je napredak u razvoju uslova za uvođenje 5G mreže i nezavisnosti regulatora (u poglavlju 10), pohvaljeno dosadašnje sprovođenje Strategije pametne specijalizacije i izraženo očekivanje EK da se nastavi sa učešćem u programima Evropske unije (poglavlje 25), kao i očekivanje da se nastavi sa reformom obrazovanja u smjeru inkluzivnosti marginalizovanih i ranjivih grupa (poglavlje 26).

Na petnaestom sastanku **Pododbor za poljoprivredu i ribarstvo** (uključujući i bezbjednost hrane), koji je održan 5. oktobra 2022. u Podgorici (u hibridnom formatu), razmatrani su napredak i aktivnosti u oblastima koje se odnose na poglavlje 11 – Poljoprivreda i ruralni razvoj, 12 – Bezbjednost hrane, veterina i fitosanitarna politika i 13 – Ribarstvo. Na sastanku je pohvaljena izrada Strategije razvoja poljoprivrede i ruralnih područja 2023-2028, kao i ukazano na značaj iskorišćenosti IPARD II i IPARD III programa (u poglavlju 11), konstatovan kontinuirani rad na usklađivanju crnogorskog zakonodavstva i predstavljen napredak u uspostavljanju fitosanitarne laboratorije i ostalim aktivnostima kroz MIDAS projekat (poglavlje 12). U poglavlju 13, razmatrano je pitanje izrade Strategije ribarstva u Crnoj Gori, kao i pitanje održivosti sektora ribarstva (u kontekstu obnove flote riba).

1.1. Napredak Crne Gore u pregovaračkom procesu

U izvještajnom periodu, Vlada je nastavila da ispunjava obaveze koje proističu iz pregovaračkih poglavlja pravne tekovine EU, čiji je pregled dat u nastavku.

U oblasti reforme javne uprave, Vlada je 8. jula 2022. donijela **Strategiju saradnje organa državne uprave i nevladinih organizacija 2022-2026**, sa Akcionim planom za period 2022-2023, čiji je cilj da osigura dugoročno, pouzdano i kvalitetno partnerstvo između države i nevladinih organizacija, sa ciljem kvalitetnih javnih politika i poboljšanih usluga građanima. Istog dana, u skladu sa novom organizacijom državne uprave, Vlada je donijela odluke o obrazovanju **Savjeta za elektronsku upravu** i **Savjeta za informacionu bezbjednost**. Takođe, 22. jula 2022. Vlada je utvrdila **Predlog zakona o elektronskom dokumentu**, kojim se doprinosi dodatnom unapređenju pravnog okvira i, kroz povećanje povjerenja u elektronski dokument, stvaraju uslovi za njegovu širu primjenu u pravnom prometu, upravnim, sudskim i drugim postupcima. Na istoj sjednici, Vlada je donijela **Odluku o Savjetu za saradnju organa državne uprave i nevladinih organizacija**, jer je mandat prethodnog Savjeta istekao u septembru 2021. Savjet broji 13 članova, uključujući ministra javne uprave kao predsjedavajućeg. Nadalje, Vlada je 3. avgusta 2022. donijela **Odluku o obrazovanju Operativnog tima Partnerstva za otvorenu upravu**, čiji je zadatak da podstiče dijalog o politikama otvorene uprave, u skladu s ovom globalnom inicijativom čija je Crna Gora članica od 2012. Vlada je 22. septembra 2022. donijela **Odluku o obrazovanju Operativnog tijela za sprovođenje Strategije informisanja**

javnosti o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji 2019-2022. U skladu sa Strategijom, novoformirano tijelo ima zadatak da se stara o efikasnoj i kvalitetnoj implementaciji Strategije, a čine ga predstavnici svih ministarstava, Skupštine Crne Gore, lokalnih samouprava, privredne i akademske zajednice i civilnog sektora. Na sjednici 6. oktobra 2022. Vlada je donijela **Uredbu o izmjeni Uredbe o metodologiji izračunavanja stepena konkurentnosti jedinice lokalne samouprave**, sa ciljem uključivanja dodatnog broja indikatora (statističkih i anketnih) na nivou jedinice lokalne samouprave. Vlada je 2. novembra 2022. usvojila **Informaciju o preduzetim aktivnostima povodom saniranja posljedica izazvanih sajber napadima na Vladinu informatičku infrastrukturu i informaciono-komunikacionu mrežu organa**. Skupština je 28. novembra 2022. donijela novi **Zakon o elektronskom dokumentu** kojim se upotpunjuje pravni okvir u oblasti digitalne transformacije. Vlada je 28. decembra 2022. donijela **Nacionalni akcioni plan za sprovođenje inicijative Partnerstvo za otvorenu upravu u Crnoj Gori 2023-2024**, kojim Vlada potvrđuje posvećenost principima i vrijednostima rastuće međunarodne zajednice Partnerstva za otvorenu upravu. Na istoj sjednici, Vlada je usvojila i **Informaciju o unapređenju mreže organa državne uprave**, kojom se predviđa povećanje stepena informacione bezbjednosti državne uprave, kao i **Informaciju o implementaciji certification authority (CA)**, imajući u vidu da uvođenje internog CA predstavlja jedan od ključnih preduslova za pružanje elektronskih usluga građanima i privredi i za komunikaciju sa njima elektronskim putem.

1.1.1. Poglavlja pravne tekovine EU

U **poglavlju 1 – Sloboda kretanja robe**, Vlada je 22. decembra 2022. utvrdila Zakon o računanju vremena, kojim se reguliše ova oblast i definiše računanje vremena na nacionalnom nivou koje je usklađeno s evropskim zemljama, a takođe postiže i usklađenost sa Direktivom 2000/84/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta od 19. januara 2001. o ljetnjem računanju vremena. Nadalje, Skupština je 27. decembra 2022. donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanju usaglašenosti. Donošenje ovog zakona je u direktnoj vezi sa ispunjenjem trećeg završnog mjerila, jer se kroz propis uvodi tzv. „klauzula o međusobnom priznavanju“ za sve proizvode koji pripadaju neregulisanoj području, čime se prihvataju proizvodi bez dodatnih zakonskih prepreka koji se stavljaju na tržište EU, zemalja članica EFTA i Republike Turske.

U okviru **poglavlja 2 – Sloboda kretanja radnika**, u dijelu koordinacije sistema socijalne sigurnosti, 22. jula 2022. potpisan je Sporazum o socijalnom osiguranju između Rumunije i Crne Gore. Pripremljena je i odobrena tenderska dokumentacija za tvining projekat „Jačanje kapaciteta ZZZ za aktivne mjere za zapošljavanje, ESF i mobilnost radne snage“. Proces evaluacije je u toku, te se uskoro očekuje izbor tvining partnera. Vlada je 24. novembra 2022. donijela Odluku o utvrđivanju godišnjeg broja dozvola za privremeni boravak i rad stranaca za 2023. godinu („Sl. list CG“, broj 138/22), kojom se uspostavlja ravnoteža između potreba zapošljavanja domaće radne snage, posebno na sezonskim poslovima, i naglašenih potreba poslodavaca u određenim djelatnostima, kada te potrebe ne može u potpunosti zadovoljiti domaća radna snaga. U dijelu koordinacije sistema socijalnog osiguranja, Skupština je 27. decembra 2022. donijela Zakon o potvrđivanju Sporazuma o socijalnom osiguranju između Crne Gore i Rumunije („Sl. list CG“ – Međunarodni ugovori, broj 1/23), 26. potpisani bilateralni sporazum u ovoj oblasti.

U okviru **poglavlja 3 – Pravo osnivanja preduzeća i sloboda pružanja usluga**, u novembru 2022. održana je dvodnevna radionica na kojoj su predstavnicima svih institucija i strukovnih udruženja predstavljene aktivnosti na uspostavljanju Jedinstvene kontakt tačke (JKT), definisan je sadržaj obrazaca za dostavljanje informacija i predstavljena su dobra rješenja JKT-a iz drugih zemalja članica. Uspostavljanjem JKT će biti omogućena elektronska registracija preduzeća i jednostavnost postupka osnivanja preduzeća i slobode pružanja usluga.

U sklopu **poglavlja 4 – Sloboda kretanja kapitala**, Vlada je 1. jula 2022. utvrdila Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o platnom prometu. Navedenim Zakonom stvaraju se pretpostavke za unapređenje regulatornog okvira, što će pozitivno uticati na ispunjenje obaveza definisanih kroz drugo završno mjerilo, podsticanje konkurentnosti na tržištu platnih usluga, te omogućiti dalji razvoj inovativnog mobilnog i internetskog platnog prometa. Takođe, Zakonom se, između ostalog, omogućava kupovina preko interneta i u situacijama kada potrošač nema platnu karticu, te obezbjeđuje veća sigurnost za elektronska plaćanja i za pružaoce platnih usluga.

U dijelu **poglavlja 5 – Javne nabavke**, Skupština je 27. decembra 2022. donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o javnim nabavkama, čime je potvrđen visok stepen ispunjenosti kriterijuma predviđenih prvim završnim mjerilom, koje se odnosi na usklađivanje nacionalnog okvira sa pravnom tekovinom EU u svim oblastima javnih nabavki, sa posebnim naglaskom na koncesije, privatno-javno partnerstvo i javne nabavke.

U **poglavlju 7 – Pravo intelektualne svojine**, Vlada je 28. jula 2022. utvrdila Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o žigu. Takođe, Vlada je na istoj sjednici utvrdila Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o patentima, što je na liniji aktivnosti u pravcu ispunjenja trećeg završnog mjerila, i Predlog zakona o potvrđivanju Singapurskog ugovora o žigovnom pravu, koji su bili povučeni iz skupštinske procedure nakon izbora novog saziva Vlade. Crna Gora je 1. oktobra 2022. postala država članica Evropske patentne organizacije. Takođe, Skupština je 27. decembra 2022. donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o žigu, koji je predmet usaglašavanja sa Direktivom (EU) 2015/2436 Evropskog parlamenta i Savjeta o usklađivanju zakonodavstava država članica o žigovima, i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o patentima (treće završno mjerilo), koji je predmet usaglašavanja sa Regulativom (EU) 2019/933 Evropskog parlamenta i Savjeta od 20. maja 2019. o izmjeni Regulative (EZ) br. 469/2009 o sertifikatu o dodatnoj zaštiti za lijekove, kao i Zakon o potvrđivanju Singapurskog ugovora o žigovnom pravu.

Kada je u pitanju **poglavlje 8 – Konkurencija**, u cilju ispunjenja drugog završnog mjerila, Agencija za zaštitu konkurencije (AZK) je 25. avgusta 2022. donijela novi Pravilnik o unutrašnjoj sistematizaciji i organizaciji, koji će biti polazna osnova za jačanje administrativnih kapaciteta kroz zapošljavanje novih službenika do kraja 2022. u skladu sa zakonom predviđenim procedurama. Do sredine novembra, tim će biti ojačan sa 6 službenika, od čega će 2 zaposlena obavljati tehničke poslove dok će 4 zaposlena obavljati stručne poslove (case handlers). Takođe, u cilju ispunjenja četvrtog završnog mjerila, Savjet AZK je 5. avgusta 2022, nakon sprovedenog ispitnog postupka utvrđivanja usklađenosti državne pomoći dodijeljene Montenegro Airlines-u, donio Rješenje kojim je utvrđeno da je državna pomoć koja je nezakonito dodijeljena Montenegro Airlines-u, u iznosima od 2.824.000,00 eura i 3.800.000,00 eura u 2019. i 501.641,21 eura i 79.060,23 eura u 2020, neusklađena sa Zakonom o kontroli državne pomoći („Sl. list CG“, broj 12/18). Istim rješenjem je naloženo Ministarstvu kapitalnih investicija (kao pravnom sljedbeniku Ministarstva saobraćaja i pomorstva) da bez odlaganja, a najkasnije u roku od četiri mjeseca od dana prijema ovog rješenja, preduzme mjere neophodne za povraćaj neusklađene državne pomoći od Montenegro Airlines-a. U izvještajnom periodu je u Agenciji za zaštitu konkurencije putem javnog konkursa zaposleno jedno lice – direktor Agencije, a putem internih oglasa radni odnos su zasnovala dva službenika, od čega jedan službenik u Sektoru za kontrolu državne pomoći – Odsjek za prethodnu kontrolu, a drugi službenik u Službi za opšte poslove i finansije. Dodatno, četiri javna oglasa i jedan javni konkurs (zamjenik direktora Agencije), koji su raspisani u 2022, biće realizovani u januaru 2023. Nakon dužeg vremenskog periodu u VD statusu, direktor Agencije je izabran na petogodišnji mandat što će, uz Savjet koji funkcioniše u punom kapacitetu, značajno olakšati realizaciju aktivnosti planiranih kroz evropsku agendu u ovom poglavlju. Jačanje kapaciteta AZK je povezano sa ispunjenjem četvrtog završnog mjerila.

U dijelu **poglavlja 10 – Informatičko društvo i mediji**, Vlada je 13. oktobra 2022. usvojila Informaciju o procesu pristupanja Crne Gore Programu Evropske unije „Digitalna Evropa“. Skupština je 28. novembra 2022. donijela novi Zakon o elektronskom dokumentu („Sl. list CG“, broj 132/22) kojim se upotpunjuje pravni okvir u oblasti digitalne transformacije. U decembru 2022. uspostavljen je Vladin CIRT, u vidu Direkcije za informacionu bezbjednost u Ministarstvu javne uprave, čija je uloga da vrši monitoring uspostavljenog sajber ekosistema u režimu 24/7, i odgovori na svakodnevne prijetnje sofisticiranih sajber napada, kako bi se povećala bezbjednost Vladine informatičke infrastrukture i informaciono-komunikacione mreže organa i omogućilo zaustavljanje sajber napada u ranoj fazi, brzi oporavak sistema i očuvanje integriteta podataka. Polovinom novembra 2022, potpisano je Pismo namjere za uspostavljanje Regionalnog centra za sajber bezbjednost i razvoj sajber kapaciteta (WB3C) koji predstavlja tripartitnu inicijativu Crne Gore, Republike Francuske i Republike Slovenije. Navedene aktivnosti su značajne za ispunjenje prvog završnog mjerila u ovom poglavlju.

U okviru **poglavlja 11 – Poljoprivreda i ruralni razvoj**, Vlada je 28. jula 2022. utvrdila Predlog zakona o jakim alkoholnim pićima i donijela Program razvoja poljoprivrede i ruralnog razvoja IPARD III 2021-2027. Predlogom zakona o jakim alkoholnim pićima se uređuju uslovi za proizvodnju i stavljanje u promet jakih alkoholnih pića i druga pitanja od

značaja za proizvodnju i promet jakih alkoholnih pića. Takođe, Skupština je 27. decembra 2022. donijela Zakon o jakim alkoholnim pićima („Sl. list CG“, broj 3/23), čije je donošenje proisteklo iz potrebe usaglašavanja sa propisima EU, posebno u dijelu definisanja, opisivanja, označavanja i geografskih oznaka alkoholnih pića, čime je stvoren osnov za efikasno funkcionisanje tržišta, fer konkurenciju, kao i zaštitu interesa potrošača. Nakon što je akcioni dokument „EU podrška za poljoprivredu“ iz programa IPA 2021, sa budžetom od 9 miliona eura, odobren u decembru 2021, Finansijski sporazum za program IPA 2021 potpisan je u decembru 2022, čime su se stekli uslovi za formalni početak sprovođenja aktivnosti.

U okviru **poglavlja 12 – Bezbjednost hrane, veterina i fitosanitarna politika**, u izvještajnom periodu su usvojena ukupno 33 podzakonska akata i to iz oblasti bezbjednosti hrane (11), veterine (6) i fitosanitarne oblasti (16). U oblasti bezbjednosti hrane, u cjelosti je implementiran Program mjera bezbjednosti hrane i hrane za životinje za 2022.

U okviru **poglavlja 13 – Ribarstvo**, Vlada je 10. novembra 2022. utvrdila Predlog zakona o organizovanju tržišta u ribarstvu i akvakulturi, a 24. novembra 2022. Predlog zakona o strukturnim mjerama i dodjeli državne pomoći u ribarstvu i akvakulturi, koji su u direktnoj vezi sa ispunjenjem prvog završnog mjerila u ovom poglavlju.

U dijelu **poglavlja 14 – Saobraćajna politika**, nastavljeno je sa usklađivanjem u oblasti vazdušnog saobraćaja, tako da je Vlada 28. jula 2022. usvojila Program o izmjenama i dopunama Nacionalnog programa bezbjednosti civilnog vazduhoplovstva. Takođe, donijeti su i: Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o dodatnim specifikacijama plovidbenosti za određenu vrstu operacija („Sl. list CG“, broj 66/22); Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o tehničkim zahtjevima i procedurama za obavljanje vazdušnih operacija („Sl. list CG“, broj 90/22); i Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o certifikaciji plovidbenosti i ekološkoj certifikaciji vazduhoplova i vazduhoplovnih proizvoda, dijelova i uređaja i za certifikaciju projektnih i proizvodnih organizacija („Sl. list CG“, broj 97/22). U oblasti pomorskog saobraćaja, Vlada je 8. decembra 2022. utvrdila Predlog zakona o potvrđivanju Međunarodne konvencije iz Nairobija o uklanjanju olupina iz 2007, što je jedan od uslova da Crna Gora postane punopravna članica Pariškog memoranduma o kontroli državne luke (Paris MoU). U oblasti vazdušnog saobraćaja, nastavljeno je sa usklađivanjem pravne tekovine i ispunjavanjem obaveza iz četvrtog završnog mjerila koje se odnosi na usklađivanje zakonodavstva sa pravnom tekovinom u oblasti upravljanja vazdušnim saobraćajem, donošenjem: Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o posadi vazduhoplova („Sl. list CG“, broj 110/22), kao i Pravilnika o naknadama i taksama koje naplaćuje Agencija Evropske unije za sigurnost vazduhoplovstva („Sl. list CG“, broj 139/22).

Kada je u pitanju **poglavlje 15 – Energetika**, u cilju ispunjavanja trećeg završnog mjerila, koje se odnosi na usklađivanje u oblasti energetske efikasnosti donijeti su sljedeći pravilnici: Pravilnik o označavanju energetske efikasnosti uređaja za lokalno grijanje prostora („Sl. list CG“, broj 76/22); Pravilnik o označavanju energetske efikasnosti profesionalnih rashladnih ormara („Sl. list CG“, broj 76/22); Pravilnik o označavanju energetske efikasnosti mašina za pranje veša u domaćinstvima i mašina za pranje i sušenje veša u domaćinstvima („Sl. list CG“, broj 76/22); Pravilnik o označavanju energetske efikasnosti kotlova na čvrsta goriva i paketa koji uključuje kotlove na čvrsta goriva, dodatne grijače, regulatore temperature i solarne uređaje („Sl. list CG“, broj 76/22). U oblasti ugljovodnika, Vlada je 8. decembra 2022. utvrdila Predlog zakona o mjerama sigurnosti prilikom istraživanja i proizvodnje ugljovodnika u podmorju. U dijelu energetske efikasnosti, donijeti su sljedeći pravilnici: Pravilnik o označavanju energetske efikasnosti pneumatika vozila i drugih parametara („Sl. list CG“, broj 119/22), Pravilnik o tehničkim zahtjevima eko dizajna za mašine za pranje i sušenje veša u domaćinstvu („Sl. list CG“, broj 119/22), kao i Pravilnik o označavanju energetske efikasnosti rashladnih uređaja („Sl. list CG“, broj 150/22), čime je nastavljeno sa ispunjavanjem obaveza iz trećeg završnog mjerila koje se odnosi na usklađivanje sa pravnom tekovinom o energetske efikasnosti. Kada je u pitanju nuklearna energija, nuklearna sigurnost i zaštita od jonizujućeg zračenja, Vlada je 30. novembra 2022. utvrdila Predlog zakona o zaštiti od jonizujućih zračenja, radijacionoj i nuklearnoj sigurnosti i bezbjednosti, sa ciljem unapređenja regulative u ovoj oblasti. U Predlog zakona transponovano je 11 direktiva Savjeta EU, jedna Odluka i jedna Uredba Savjeta EU. U ovoj oblasti Crna Gora je strana ugovornica 26 međunarodno-pravnih instrumenata, čije su pojedine odredbe, takođe, transponovane u predloženi zakon.

U okviru **poglavlja 16 – Porezi**, Vlada je 8. decembra 2022. utvrdila Predlog osnove za vođenje pregovora i zaključivanje Ugovora između Vlade Crne Gore i Vlade Republike San Marino o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja i sprečavanju izbjegavanja plaćanja poreza na dohodak i na imovinu. Skupština je 27. decembra 2022. usvojila Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica, a 29. decembra 2022. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dodatu vrijednost. Realizacija navedenih akata pozitivno utiče na ispunjenje prvog završnog mjerila u ovom poglavlju.

Što se tiče **poglavlja 17 – Ekonomska i monetarna unija**, Vlada je 28. jula 2022 usvojila Smjernice makroekonomske i fiskalne politike za period 2022-2025. Glavni cilj fiskalne politike u posmatranom periodu je stabilizacija makroekonomskog ambijenta, obezbjeđivanje održivosti javnih finansija i stvaranje uslova za dinamičan ekonomski rast. Imajući u vidu i dalje snažno prisustvo pritiska na javne finansije i ograničenost fiskalnog prostora, u dokumentu se, pored ostalog, naglašava da je u narednom periodu potrebno implementirati dodatne mjere fiskalne konsolidacije koje će obezbijediti bolju naplatu i ostvarenje dodatnih budžetskih prihoda, kao i optimizovati javnu potrošnju uz njeno strukturiranje u korist javnih investicija, kako bi se obezbijedila održivost javnih finansija u dugom roku, a istovremeno stvorio fiskalni prostor za obezbjeđivanje podrške dinamičnom ekonomskom rastu. Donošenjem akta pozitivno se utiče na ispunjenje obaveza definisanih trećim završnim mjerilom u ovom poglavlju. Vlada je 15. decembra 2022. usvojila Program reforme upravljanja javnim finansijama 2022-2026 sa Akcionim planom, što je značajno s aspekta trećeg završnog mjerila u ovom poglavlju.

U okviru **poglavlja 18 – Statistika**, a u kontekstu ispunjenja prvog završnog mjerila u ovom poglavlju, Skupština je 12. decembra 2022. donijela Zakon o Popisu stanovništva, domaćinstava i stanova („Sl. list CG“, broj 140/22), dok je Vlada 22. decembra 2022. donijela Odluku o godišnjem planu zvanične statistike za 2023. godinu.

U okviru **poglavlja 19 – Socijalna politika i zapošljavanje**, Vlada je 8. jula 2022. donijela Strategiju za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti 2022-2027, koja ima za cilj obezbjeđenje ravnopravnog položaja i punog učešća lica s invaliditetom u svim sferama društvenog života, kroz unapređenje pravnog, institucionalnog, socijalnog i ekonomskog okvira za zaštitu od diskriminacije. Na istoj sjednici donijet je i Akcioni plan za sprovođenje Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2022-2023. Vlada je 3. avgusta 2022. donijela Akcioni plan za sprovođenje Strategije socijalne inkluzije Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2021-2025. za period 2022-2023, koji ima za cilj poboljšanje socio-ekonomskog i pravnog položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori. Dokumentom su definisane relevantne aktivnosti, indikatori rezultata, nadležne institucije, predviđeni rokovi za realizaciju aktivnosti, kao i finansijska konstrukcija za realizaciju strateškog dokumenta. Na istoj sjednici je donijet i Akcioni plan za sprovođenje Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori za period 2019-2023, za 2022, koji je usmjeren na definisanje mjera i aktivnosti za zaštitu ljudskih prava LGBT osoba sa ciljem otklanjanja svake neposredne i posredne diskriminacije po osnovu seksualne orijentacije i/ili rodnog identiteta, smanjivanje homofobije i transfobije u crnogorskom društvu, te stalno unapređivanje društvenog prihvatanja LGBT osoba i poboljšanje svih uslova i kvaliteta njihovog života u Crnoj Gori. U oblasti radnog prava, Ministarstvo rada i socijalnog staranja (MRSS) je kroz socijalni dijalog sa reprezentativnim organizacijama sindikata i reprezentativnim udruženjem poslodavaca zaključilo Opšti kolektivni ugovor 26. decembra 2022. Glavne novine u Opštem kolektivnom ugovoru se odnose na povećanje koeficijenata za utvrđivanje prava na zaradu, dodati su osnovi za uvećanje zarade po osnovu rada nedjeljom, dvokratnog rada i pripravnosti, ograničeno je trajanje rada dužeg od punog radnog vremena, unaprijeđeno je pravo na plaćeno odustvo. U oblasti zaštite i zdravlja na radu, Vlada je 22. decembra 2022. donijela Strategiju za unapređenje zaštite i zdravlja na radu u Crnoj Gori 2022-2027, sa Akcionim planom implementacije za 2023, sa ciljem unapređenja zaštite i zdravlja na radu na svim nivoima djelovanja u procesu rada, a koji bi obuhvatio humani, socijalni i ekonomski segment i obezbijedio sigurno i zdravo radno mjesto. U okviru politike zapošljavanja, Vlada je 22. decembra 2022. donijela i godišnji Akcioni plan zapošljavanja za 2023, kojim su utvrđene mjere i aktivnosti za ostvarivanje ciljeva definisanih Nacionalnom strategijom zapošljavanja 2021-2025. Takođe, 22. decembra 2022. donijet je Akcioni plan za uspostavljanje interoperabilnosti između odabranih informacionih sistema i baza podataka koji imaju ulogu u upravljanju tržištem rada u Crnoj Gori, koji definiše mjere i aktivnosti, kako bi se uspostavila interoperabilnost sa neophodnim bazama u sistemu i omogućila adekvatna razmjena podataka u cilju kvalitetnog praćenja nezaposlenih lica. Ovo je jedna od mjera u naporima države da kreira efikasnu i servisno opredijeljenu javnu

upravu, orijentisanu ka digitalnoj transformaciji, koji treba da doprinese inkluzivnom i boljem funkcionisanju tržišta rada. U oblasti integrisanih informacionih sistema socijalnog staranja 98 (SWIS), 21. novembra 2022. potpisan je Sporazum o saradnji na realizaciji projekta „e-Social“, koji će doprinijeti obezbjeđivanju podataka za informisano donošenje odluka.

U okviru **poglavlja 20 – Preduzetništvo i industrijska politika**, u dijelu preduzetničke politike, Vlada je 1. jula 2022. usvojila Izvještaj o realizaciji aktivnosti iz Akcionog plana za sprovođenje Strategije razvoja mikro, malih i srednjih preduzeća 2018-2022, za 2021, kao i Izvještaj o realizaciji aktivnosti iz Akcionog plana za sprovođenje Strategije razvoja ženskog preduzetništva u Crnoj Gori 2021-2024, za 2021. Takođe, u okviru politike cjeloživotnog preduzetničkog učenja, Vlada je 1. jula 2022. usvojila Akcioni plan Strategije za cjeloživotno preduzetničko učenje za 2023-2024, kao i Izvještaj o realizaciji aktivnosti iz Akcionog plana Strategije za cjeloživotno preduzetničko učenje za 2021. Nadalje, Vlada je 22. decembra 2022. usvojila Nacionalnu strategiju cirkularne tranzicije do 2030, s Akcionim planom za 2023. i 2024. godinu. Strategijom su identifikovana četiri prioritetna sektora – poljoprivreda, šumarstvo, građevinarstvo i turizam, kao i horizontalne teme koje predstavljaju svojevrsan preduslov za cirkularnu transformaciju u ovim sektorima, a ukupna predviđena sredstva za realizaciju aktivnosti za period 2023-2024 iznose 86.792.650 eura.

U okviru **poglavlja 22 – Regionalna politika i koordinacija strukturnih instrumenata**, Vlada je 8. jula 2022. utvrdila Predlog zakona o potvrđivanju Okvirnog finansijskog sporazuma o partnerstvu između Evropske komisije i Crne Gore koju predstavlja Vlada Crne Gore o modelima sprovođenja finansijske podrške EU Crnoj Gori u okviru Instrumenta pretpristupne podrške (IPA III). Skupština je 29. septembra 2022. usvojila Zakon o potvrđivanju Okvirnog finansijskog sporazuma o partnerstvu između Evropske komisije i Crne Gore koju predstavlja Vlada Crne Gore o modelima sprovođenja finansijske podrške EU Crnoj Gori u okviru Instrumenta pretpristupne podrške (IPA III) („Sl. list CG“, broj 6/22), dok je isti stupio na snagu 2. novembra 2022, čime su se ispunili formalno-pravni preduslovi za potpisivanje finansijskih sporazuma za programe IPA 2021 i IPA 2022, kao i usvajanje narednih programa. Pomenuta aktivnost će imati pozitivan učinak na ispunjenje prvog završnog mjerila. Takođe, Finansijski sporazum za IPA 2021 je potpisan 15. decembra 2022, čime će otpočeti proces ugovaranja i trošenja opredijeljenih sredstava u iznosu od 32,4 miliona eura.

U **poglavlju 25 – Nauka i istraživanje**, Vlada je 22. septembra 2022. usvojila Informaciju o potpisivanju Okvirnog programa za saradnju Crne Gore i Međunarodne agencije za atomsku energiju 2022-2027, sa Predlogom okvirnog programa.

U okviru **poglavlja 26 – Obrazovanje i kultura**, Vlada je 11. novembra 2022. utvrdila Program zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2022. godinu, kojim je podržano 17 projekata u ukupnom iznosu od 230.400,00 eura, a 8. decembra 2022. Program za unapređenje Evropske omladinske kartice u Crnoj Gori za period 2022-2024.

U dijelu **poglavlja 27 – Životna sredina i klimatske promjene**, u cilju ispunjenja obaveza iz petog završnog mjerila pripremljen je 12. tromjesečni izvještaj o nivou implementacije mjera o zaštiti Ulcinjske Solane (za period jul-septembar). Nadalje, nastavljeno je sa usklađivanjem zakonodavstva u oblasti hemikalija donošenjem Pravilnika o listi proizvoda i hemikalija čiji je izvoz bio zabranjen („Sl. list CG“, broj 82/22). U okviru kontrole industrijskog zagađenja, kroz postupke malih javnih nabavki, izrađena su i tehnički prilagođena dva uputstva o korišćenju zaključaka u vezi sa najbolje dostupnim tehnikama, a u skladu sa Zakonom o industrijskim emisijama i Direktivom o industrijskim emisijama. Takođe, kroz postupak malih javnih nabavki izrađen je vodič, smjernice za operatere i brošura „Smanjenje emisija isparljivih organskih jedinjenja koje potiču od upotrebe organskih rastvarača u određenim aktivnostima i postrojenjima“. U oblasti klimatskih promjena u okviru programa Svjetske banke Partnerstvo za implementaciju tržišta (PMI), Crnoj Gori je odobrena donacija u iznosu od 2 miliona dolara za implementaciju Plana podrške spremnosti (RSP) za cijenu ugljenika. Implementacija projekta će započeti do kraja tekuće godine. U dijelu kvaliteta voda, Evropskoj komisiji je dostavljen na mišljenje Program monitoringa u skladu sa MSFD, zajedno s izvještajem sa javne rasprave. Nastavljene su aktivnosti uz podršku IPA projekta „Podrška imeplementaciji i monitoringu upravljanja vodama u Crnoj Gori“ koje podržavaju pripremu Programa mjera kao posljednjeg dokumenta shodno MSFD i Zakonu o zaštiti morske sredine, kao i tenderske dokumentacije za nabavku naučno-istraživačkog broda. Vlada je 30. novembra 2022. usvojila Treći polugodišnji izvještaj o realizaciji Akcionog plana za ispunjavanje završnih mjerila u Poglavlju 27 – Životna sredina i

klimatske promjene, za izvještajni period mart-avgust 2022, prema kome je stepen realizacije 24,56%. Od početka implementacije Akcionog plana (februar 2021-avgust 2022), stepen realizacije iznosi 63,1% (od planiranih 290 mjera, realizovane su 184). U oblasti zaštite prirode, Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma je krajem decembra 2022. donijelo Plan upravljanja za prvo morsko zaštićeno područje proglašeno 2021. – Park prirode „Platamuni“. U oblasti hemikalija donijeta je Uredba o izmjenama Uredbe o zabranjenim odnosno dozvoljenim načinima upotrebe, proizvodnje i stavljanja na tržište hemikalija koje predstavljaju neprihvatljiv rizik po zdravlje ljudi i životnu sredinu („Sl. list CG“, broj 134/22) kojom su prenijete izmjene priloga XVII REACH Regulative, a čime je nastavljeno sa ispunjavanjem obaveza iz šestog završnog mjerila, koje se odnosi na usklađivanje sa pravnom tekovinom EU u sektorima hemikalija, buke i civilne zaštite. Nadalje, u oblasti civilne zaštite Vlada je u novembru 2022. usvojila Nacionalni plan zaštite i spašavanja od radijacionih i nuklearnih nesreća, što dodatno utiče na unapređenje oblasti civilne zaštite.

U okviru **poglavlja 28 – Zaštita potrošača i zdravlja**, Vlada je usvojila Odluku o metodologiji za određivanje visine i vrijednosti koeficijenta za kriterijume prema kojima se određuju nagrade i naknade troškova za rad i nagrade za vođenje Odbora za vansudsko rješavanje potrošačkih sporova („Sl. list CG“, broj 85/22) čime su stvoreni svi preduslovi za nesmetano funkcionisanje ovog odbora i punu primjenu odredbi Zakona o zaštiti potrošača koje se odnose na vansudsko rješavanje sporova potrošača. Donošenje predmetne Odluke će pozitivno uticati na ispunjenje obaveza definisanih prvim završnim mjerilom u poglavlju.

U okviru **poglavlja 29 – Carinska unija**, Skupština je 30. jula 2022. donijela Carinski zakon („Sl. list CG“, broj 86/22), koji je stupio na snagu 11. avgusta 2022, a primjenjivaće se od 11. februara 2023. Zakonom je postignut izuzetno visok nivo usaglašenosti sa novim Carinskim zakonom Unije. Značajna novina je definisanje odredbi koje se odnose na upotrebu tehnika elektronske obrade podataka, pomoću kojih će se vršiti razmjena informacija iz deklaracija, zahtjeva ili odluka, između carinskih organa, kao i između privrednih subjekata i carinskog organa. Podzakonski akti za sprovođenje ovog zakona donijele se u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona. Donijet je Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o obliku, sadržaju i načinu podnošenja carinske deklaracije i drugih obrazaca koji se upotrebljavaju u carinskom postupku („Sl. list CG“, broj 76/22), koji je stupio na snagu 29. jula 2022, a primjenjivaće se od 1. oktobra 2022. Uprava prihoda i carina je u proteklom periodu radila na migraciji Carinskog informacionog sistema, tokom koje je izvršena izmjena oblika, sadržaja i načina podnošenja carinske deklaracije, kako bi se približili zahtjevima Evropske komisije u pogledu podnošenja carinskih dokumenata elektronskim putem. Takođe, 16. maja 2022. otpočela je pilot primjena NCTS-a na nacionalnom nivou, te je Pravilnik prilagođen i tom novom sistemu za tranzitni postupak. Tokom izvještajnog perioda, donijet je i Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o obliku, sadržaju i načinu podnošenja carinske deklaracije i drugih obrazaca koji se upotrebljavaju u carinskom postupku („Sl. list CG“, broj 76/22). Vlada je 15. decembra 2022. donijela Uredbu o carinskoj tarifi za 2023. („Sl. list CG“, broj 148/22), kojom je usklađena nacionalna nomenklatura carinske tarife sa Kombinovanom nomenklaturom Evropske unije za 2023. (Regulativa Komisije br. 2022/1998). Memorandum o razumijevanju o elektronskoj razmjeni podataka između Uprave prihoda i carina Crne Gore i Agencije za akcize, carine i igre na sreću Republike Italije zaključen je 9. septembra 2022. Elektronska razmjena podataka vršiče se putem SEED sistema i to u Fazi 1 UPC dostavlja podatke Agenciji Italije (razmjena informacija u pomorskom saobraćaju). Takođe, 9. decembra 2022. zaključen je i Memorandum o razumijevanju o elektronskoj razmjeni podataka između Uprave prihoda i carina Crne Gore i Uprave carina Hrvatske.

U okviru **poglavlja 30 – Vanjski odnosi**, donijeta je Odluka o utvrđivanju nacionalne kontrolne liste robe dvostruke namjene („Sl. list CG“, broj 37/22), kao i Pravilnik o dopuni Pravilnika o listi opasnih hemikalija i proizvoda čiji je izvoz zabranjen („Sl. list CG“, broj 82/22). Kad je riječ o oblasti drugih trgovinskih sporazuma, Zakon o potvrđivanju Protokola I Sporazuma o slobodnoj trgovini između Crne Gore i Republike Turske i Protokola III o trgovini uslugama Sporazuma o slobodnoj trgovini između Crne Gore i Republike Turske („Sl. list CG - Međunarodni ugovori“, broj 6/21), stupio je na snagu 1. jula 2022. i istim su sve tarifne oznake obuhvaćene preferencijalnom carinskom kvotom unijete u TARICG.

U okviru **poglavlja 31 – Vanjska, bezbjednosna i odbrambena politika**, nastavljen je trend 100% usklađenosti, odnosno Crna Gora se uskladila svaki put kad je bila pozvana sa zahtjevima za usklađivanje sa deklaracijama, pozicijama HRVP i odlukama Savjeta EU o restriktivnim mjerama. S tim u vezi, Vlada je 8. decembra 2022. donijela

Odluku o izmjenama i dopunama Odluke o uvođenju međunarodnih restriktivnih mjera utvrđenih odlukama Savjeta EU u odnosu na djelovanja koja podrivaju ili ugrožavaju teritorijalni integritet, suverenitet i nezavisnost Ukrajine. Izmjene i dopune Odluke su donijete kako bi se Crna Gora, u dijelu zajedničke vanjske i bezbjednosne politike, u potpunosti uskladila sa Odlukama Savjeta EU.

Kada je u pitanju **poglavlje 33 – Finansijske i budžetske odredbe**, Skupština je 27. decembra 2022. donijela Zakon o budžetu Crne Gore za 2023. godinu.

1.1.2. Pregovori u pregovaračkim poglavljima 23 i 24

U oblasti vladavine prava, Vlada je 22. jula 2022. donijela **Odluku o Savjetu za vladavinu prava**. Do donošenja nove Odluke o Savjetu za vladavinu prava, kojim predsjedava predsjednik Vlade, došlo je usljed promjena u organizaciji državne uprave nakon konstituisanja nove Vlade i kadrovskih promjena u institucijama nadležnim za realizaciju obaveza koje proističu iz dva predmetna pregovaračka poglavlja.

Takođe, Vlada je 3. avgusta 2022. donijela **odluke o obrazovanju radnih grupa za pregovaračka poglavlja 23 – Pravosuđe i temeljna prava i 24 – Pravda, sloboda i bezbjednost**, kojima je smanjen broj članova ovih radnih grupa, uz uključenje predstavnika nevladinog sektora u rad radnih grupa, i to tri predstavnika u radnu grupu za poglavlje 23 i dva predstavnika u radnu grupu za poglavlje 24.

Stupanje na snagu nove Odluke o uspostavljanju strukture za pregovore o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji zahtijevalo je donošenje novih odluka o obrazovanju pregovaračkih radnih grupa za pripremu i vođenje pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji za oblasti pravne tekovine koje se odnose na pregovaračka poglavlja 23 – Pravosuđe i temeljna prava i 24 – Pravda, sloboda i bezbjednost, pa je Vlada 28. decembra 2022. donijela nove odluke uzrokovane promjenom pravnog osnova. U pogledu sastava, dodata su dva nova člana pregovaračkoj radnoj grupi za poglavlje 23 i četiri člana pregovaračkoj radnoj grupi za poglavlje 24.

2. Politički dijalog Crne Gore s Evropskom unijom

Tokom izvještajnog perioda, predsjednik Crne Gore **Milo Đukanović** imao je sastanak sa predsjednikom Vlade Kraljevine Španije **Pedrom Sančezom** koji je boravio u zvaničnoj posjeti Crnoj Gori 31. jula 2022. Učestvovao je na Samitu Brdo Brijuni procesa 12. septembra 2022, u čijem je fokusu bila neophodnost ubrzanja procesa proširenja EU i posljedice agresije na Ukrajinu. Na poziv predsjednika Republike Češke **Miloša Zemana**, boravio je u zvaničnoj posjeti Republici Češkoj 13-14. septembra 2022. Ovom prilikom, pored predsjednika Zemana, sastao se sa predsjednikom Vlade **Petrom Fialom**, predsjednicom Predstavničkog doma **Marketom Adamovom Pekarovom**, predsjednikom Senata **Milošem Vistrčilom**, kao i ministrom vanjskih poslova **Janom Lipavskim**. Sastao se sa zamjenikom pomoćnika sekretara za trgovinu SAD **Dejvidom De Falkom**, koji je predvodio prvu trgovinsku misiju SAD, koja je boravila u posjeti Crnoj Gori 3-4. novembra 2022. Učestvovao je na sastanku Evropske političke zajednice, 6. oktobra 2022, u Pragu, na kojem se razgovaralo o pitanjima koja se tiču bezbjednosti i mira, sa fokusom na rat u Ukrajini, energetsku i klimatsku krizu, kao i o migracijama i mobilnosti. Takođe je učestvovao na Samitu EU-Zapadni Balkan, 6. decembra 2022. u Tirani.

Predsjednica Skupštine Crne Gore **Danijela Đurović** je 7-8. decembra 2022. u Beogradu učestvovala na 60. plenarnoj sjednici Parlamentarne skupštine Organizacije crnomorske ekonomske saradnje (PABSEC), kao završnom događaju u okviru predsjedavanja Narodne skupštine Republike Srbije PABSEC-u.

Predsjednik Vlade Crne Gore **Dritan Abazović** se, tokom izvještajnog perioda, sastao sa predsjednikom Vlade Kraljevine Španije **Pedrom Sančezom** 31. jula 2022. Učestvovao je na 26. godišnjem vladinom okruglom stolu pod nazivom „Antiteze, transformacije i dostignuća u svijetu koji se mijenja“, u organizaciji medijske grupacije Economist koji se održao 5-7. jula 2022. u Atini. Tokom boravka u Atini, imao je bilateralne susrete sa predsjednicom Moldavije **Majom Sandu** i specijalnim izaslanikom premijera Velike Britanije za Zapadni Balkan **Stjuartom Pičom**, kao i tete-a-

tete sastanak sa **Majklom Pompeom**, bivšim državnim sekretarom SAD. Tokom zvanične posjete Austriji 7. jula 2022, imao je susrete sa saveznim kancelarom **Karlom Nehamerom**, vicekancelarom **Vagnerom Koglerom** i ministrom vanjskih poslova **Aleksanderom Šalenbergom**. Imao je sastanak sa zamjenikom pomoćnika sekretara za trgovinu SAD **Dejvidom De Falkom**, koji je predvodio prvu trgovinsku misiju SAD, koja je boravila u posjeti Crnoj Gori 3-4. novembra 2022. Učestvovao je na Regionalnoj konferenciji o medijskoj/digitalnoj pismenosti i dezinformacijama u organizaciji OEBS-a, 27. oktobra u Podgorici. Takođe, učestvovao je na devetom Samitu Berlinskog procesa 3. novembra 2022. u Berlinu, kao i na 43. Ministarskoj konferenciji i 18. samitu Frankofonije, 18-19. novembra 2022. u Đerbi (Tunis). Prisustvovao je Evropskom molitvenom doručku u organizaciji grupe europoslanika, 6-7. decembra 2022. u Evropskom parlamentu u Briselu. Boravio je u posjeti sjedištu Savjeta Evrope i Evropskom sudu za ljudska prava u Strazburu 14. decembra 2022, i u okviru posjete se sastao sa generalnom sekretarkom Savjeta Evrope **Marijom Pejčinović Burić**, kao i sa predsjednicom Evropskog suda za ljudska prava **Siofrom Oliri**.

Potpredsjednica Vlade Crne Gore za spoljnu politiku, evropske integracije i regionalnu saradnju i ministarka evropskih poslova **Jovana Marović** se 2. jula 2022. tokom službene posjete Briselu sastala sa direktoricom za Evropu u Evropskoj službi za vanjske poslove (EEAS) **Angelinom Ajhorst**. Učestvovala je na Forumu o globalnom ekonomskom uticaju agresije na Ukrajinu, koji je 21-22. jula 2022. održan u Istanbulu, gdje je govorila na otvaranju foruma i bila jedan od panelista na panelu „Razumijevanje nove globalne ekonomske stvarnosti“. Takođe je učestvovala na Evropskom forumu Alpbah, koji je održan u istoimenom austrijskom gradu od 30. avgusta do 2. septembra 2022, gdje je govorila na panelima: „Uloga Evrope u novom svjetskom poretku“, „Šta rat u Ukrajini znači za proces proširenja EU?“ i „Zapadni Balkan i EU – potrebno je dvoje za tango“. Na marginama foruma, sastala se sa saveznom ministarkom pravde Republike Austrije **Almom Zadić**. Na Forumu o povezanosti „Sigurno povezani“, koji održan u Draču i Tirani, u Republici Albaniji od 25. do 27. septembra 2022, govorila je na panelu „Planiranje i finansiranje otporne infrastrukture“. Učestvovala je i na forumu „Žene, mir, bezbjednost“ na poziv predsjednice Republike Kosova **Vjose Osmani Sadriu**. Pored učešća na forumu, koji je održan 22-23. oktobra 2022. u Prištini, imala je i bilateralne susrete sa visokim zvaničnicima Vlade Republike Kosova: **Aljbinom Kurtijem**, predsjednikom Vlade Republike Kosovo, **Besnikom Bislimijem**, prvim potpredsjednikom Vlade za evropske integracije, razvoj i dijalog, koji je ujedno i glavni pregovarač za dijalog Republike Kosova sa Srbijom, **Donikom Gervalom Švarc**, drugom potpredsjednicom Vlade i ministarkom vanjskih poslova i dijaspore, i **Emilijom Redžepi**, trećom potpredsjednicom Vlade za manjinska pitanja i ljudska prava. U okviru „Forum civilnog društva i istraživačkih centara 2022“, učestvovala je na onlajn panelu „Obezbeđivanje održivih i otpornih investicija u infrastrukturu“ 3. novembra 2022. Takođe, u okviru globalnog foruma „Izgradnja povjerenja i jačanje demokratije“ koji je 17. novembra 2022. održan u Luksemburgu, učestvovala je na panelu „Odgovorna javna uprava za jače demokratije u Istočnoj i Jugoistočnoj Evropi, Srednjem Istoku i Sjevernoj Africi – fokus na Ukrajinu“. Na marginama foruma, sastala se sa ministarkom pravde Luksemburga **Samantom Tanson**.

Ministar vanjskih poslova **Ranko Krivokapić** je učestvovao na mini-simpozijumu „Krizna – mir i demokratija dovedeni u pitanje, zajednički izazov za dizajniranje efikasnih odgovora“ koji je održao 10-13. jula 2022. u Lagonisiju u Grčkoj, na poziv bivšeg grčkog predsjednika Vlade, predsjednika Socijalističke internacionale i poslanika u Parlamentu Republike Grčke **Džordža Papandreua**. U toku simpozijuma, ministar Krivokapić imao je bilateralne susrete sa specijalnim izaslanikom EU za Zapadni Balkan **Miroslavom Lajčakom** i predsjednikom Vlade Republike Kosovo **Aljbinom Kurtijem**. Boravio je u radnoj posjeti Republici Hrvatskoj, 12-13. septembra 2022, kao i u radnoj posjeti Republici Italiji 25-29. jula 2022. na poziv ministra vanjskih poslova Italije **Luidija di Maja**, tokom koje se, pored italijanskog kolege, sastao se sa predsjednikom Donjeg doma Parlamenta Republike Italije **Robertom Fikom**, predsjedavajućim Odbora za vanjske poslove u Donjem domu Parlamenta **Pjerom Fasinom** i predsjedavajućom Odbora za vanjske poslove Senata **Stefanijom Kraksi**. Učestvovao je na završnoj regionalnoj konferenciji zajedničkog programa EU i Savjeta Evrope „Horizontalni mehanizam za Zapadni Balkan i Tursku – II faza“, koja je 27-28. septembra 2022. održana u Budvi. Takođe je učestvovao na sastanku ministara vanjskih poslova u okviru Berlinskog procesa, 21. oktobra 2022. u Berlinu. Na marginama 2BS Forumu u Budvi, 7. oktobra 2022, imao je bilateralni susret sa ministrom vanjskih poslova i trgovine Mađarske **Peterom Sijartom**.

U Crnoj Gori su 21. decembra 2022, po mandatu visokog predstavnika EU za vanjske poslove i politiku bezbjednosti

Žozepe Borelja, boravili ministarka vanjskih poslova Republike Slovenije **Tanja Fajon** i ministar za evropske i međunarodne poslove Austrije **Aleksandar Šalenberg** (*Alexander Schallenberg*), kojom prilikom su imali odvojene sastanke sa predsjednikom Crne Gore **Milom Đukanovićem**, predsjednicom Skupštine Crne Gore **Danijelom Đurović** i predsjednikom Vlade Crne Gore **Dritanom Abazovićem**.

3. Osvrt na Deklaraciju sa preporukama Parlamentarnog odbora za stabilizaciju i pridruživanje

Imajući u vidu činjenicu da je na 20. sastanku Parlamentarnog odbora za stabilizaciju i pridruživanje, koji je održan 2. decembra 2021, usvojena Deklaracija sa preporukama ovog tijela, ovim pregledom daje se osvrt na realizovane aktivnosti iz oblasti koje su predmet interesovanja poslanika dva parlamenta i usvojene Deklaracije.

3.1. Nova metodologija i pregovaračka struktura

Crna Gora je u maju 2020. prihvatila revidiranu metodologiju pregovora s EU kao političku inicijativu koja se uklapa u postojeći pregovarački okvir između Crne Gore i EU iz 2012, pozdravljajući snažnije prisustvo država članica EU u afirmisanju politike proširenja. Crna Gora se nalazi u jedinstvenoj poziciji jedine kandidatkinje za članstvo sa otvorenim svim poglavljima pravne tekovine EU, pa ima snažan interes da na svom primjeru pokaže da revidirana metodologija daje rezultate.

Vlada Crne Gore je 3. avgusta 2022. usvojila **Odluku o uspostavljanju strukture za pregovore o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji**. Prema novoj odluci, pregovaračku strukturu čine: Kolegijum za pregovore, Savjet za vladavinu prava, Pregovarački tim, pregovaračke radne grupe i Ministarstvo evropskih poslova. Ova tijela su odgovorna za vođenje procesa pregovora s EU na političkom, stručnom i tehničkom nivou, u skladu sa pravnom tekovinom EU i revidiranom metodologijom pregovora koja poglavlja grupiše u takozvane „klastere“.

U skladu s ovom odlukom, kao i institucionalnim i kadrovskim promjenama u državnoj upravi, nastavljeno je restrukturiranje pregovaračkih radnih grupa za pojedinačna poglavlja pravne tekovine EU.

3.2. Pravosuđe i borba protiv korupcije i organizovanog kriminala, suzbijanje ilegalnih migracija

U oblasti pravosuđa, Vlada je 8. jula 2022. usvojila **Analizu efikasnosti funkcionisanja sistema izvršenja (januar-decembar 2021)**. Analiza sadrži ocjenu efikasnosti funkcionisanja sistema izvršenja, uključujući rad javnih izvršitelja i sudova, kao i nadzor nad zakonitošću rada javnih izvršitelja, aktivnosti Ministarstva pravde i Komore javnih izvršitelja u pravcu praćenja i unapređenja sistema izvršenja i rada javnih izvršitelja, te aktivnosti drugih nadležnih organa. Ministarstvo pravde zaduženo je da u narednom periodu nastavi sa kontinuiranim praćenjem efikasnosti sistema izvršenja, sa posebnim osvrtom na predmete u kojima se naplaćuju potraživanja od javnog interesa. Vlada je 18. jula 2022. usvojila **Završni izvještaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje programa razvoja alternativnog rješavanja sporova 2019-2021**. U Izvještaju je navedeno da je, shodno novim zakonskim rješenjima predviđenim Zakonom o alternativnom rješavanju sporova, povećan broj predmeta iz građanske i privredne oblasti koji se upućuju na medijaciju od strane sudova, građana i drugih pravnih subjekata, čime se povećao i broj predmeta koji se rješavaju pred Centrom za alternativno rješavanje sporova, što je u dobroj mjeri rasteretilo sudove. Primjena Zakona obezbijedila je jedinstven pristup u načinu alternativnog rješavanja sporova, što je uslovalo i veću primjenu medijacije ili drugih načina rješavanja sporova, a samim tim, unaprijeđena je efikasnost i pravovremenost zaštite građana i drugih pravnih subjekata. Skupština je 20. septembra 2022. u drugom krugu glasanja, tropetinskom većinom, donijela **Odluku o izboru jednog člana Sudskog savjeta iz reda uglednih pravnika**, i izabran je prof. dr Radoje Korać. Vlada je 29. septembra 2022. donijela **Odluku o izmjenama Odluke o obrazovanju Komisije za praćenje sprovođenja i izvještavanja o Programu razvoja informaciono-komunikacionih tehnologija pravosuđa 2021-2023 i realizaciju Akcionog plana za njegovo sprovođenje**. Razlog izmjene Odluke proizilazi iz potrebe usklađivanja sa novom organizacijom rada državne uprave. Usvojen je 15. decembra 2022. **Godišnji izvještaj o sprovođenju Akcionog plana za implementaciju Programa razvoja informaciono-komunikacionih tehnologija pravosuđa 2021-2023, za**

2021. Izvještaj je urađen na osnovu prikupljenih podataka od članova Radne grupe za praćenje implementacije IKT Programa, u odnosu na 11 dospelih aktivnosti. U Izvještaju je dat detaljan statistički pregled stepena realizacije planiranih aktivnosti u izvještajnom periodu, ključna dostignuća i izazovi u sprovođenju, pomak ostvaren na nivou svakog operativnog cilja sa navedenim indikatorima učinka i preprekama koje se se pojavile, tabelarni prikaz izvještavanja po svim aktivnostima operativnih ciljeva, nakon čega slijede preporuke za naredne faze sprovođenja strateškog dokumenta. **Predlog zakona o dopuni Zakona o sudovima** je utvrđen 15. decembra 2022. Donošenje Zakona je bilo neophodno kako bi se efikasnije implementirale odredbe Zakona o oduzimanju imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću, i propisala jasna nadležnost sudova za postupanje u ovim predmetima. Dopunom je regulisano da, nezavisno od pravila o mjesnoj nadležnosti, Osnovni sud u Podgorici sudi u prvom stepenu u predmetnim sporovima, za čiju svrhu će biti formirano specijalno odjeljenje. Ustavni odbor je 23. decembra 2022. raspisao novi, **četvrti Javni poziv za izbor četvoro sudija Ustavnog suda**. Odbor za politički sistem, pravosuđe i upravu je 29. decembra 2022. na osnovu člana 16 stav 2 i člana 16a Zakona o Sudskom savjetu i sudijama i člana 40 Poslovnika Skupštine Crne Gore utvrdio tekst Javnog poziva za izbor tri člana Sudskog savjeta iz reda uglednih pravnika. Skupštinski Odbor za politički sistem, pravosuđe i upravu raspisao je 30. decembra 2022. **Javni poziv za izbor preostala tri člana Sudskog savjeta iz reda uglednih pravnika**.

U dijelu borbe protiv korupcije, Vlada je 28. jula 2022. donijela **Odluku o formiranju Nacionalnog savjeta za borbu protiv korupcije**. Odlukom je predviđeno da se na čelu Nacionalnog savjeta za borbu protiv korupcije nalazi predsjednik Vlade, dok se za njegovog zamjenika imenuje ministar bez portfelja zadužen za sprovođenje politike u oblasti borbe protiv korupcije. Među članovima Savjeta je osam članova Vlade, direktorica Agencije za sprječavanje korupcije, direktor Agencije za nacionalnu bezbjednost, direktor Uprave policije, direktorica Uprave za inspeksijske poslove, direktor Uprave prihoda i carina, vrhovna državna tužiteljka, glavni specijalni tužilac, predsjednica Vrhovnog suda, član Senata Državne revizorske institucije, predsjednica Privredne komore, predstavnik Zajednice opština, kao i tri predstavnika nevladinih organizacija. Glavni zadatak Savjeta je da pripremi strategiju za borbu protiv korupcije sa pratećim akcionim planovima, u saradnji sa Ministarstvom pravde. Vlada je 13. oktobra 2022. usvojila **Izvještaj Grupe zemalja za borbu protiv korupcije (GRECO) o evaluaciji za Crnu Goru u okviru V kruga evaluacije na temu sprečavanje korupcije i unapređivanje integriteta u okviru organa centralne vlasti (na najvišim izvršnim funkcijama) i agencija za sprovođenje zakona**. Izvještaj, kako se navodi, ima za cilj da identifikuje slabosti koje treba riješiti, dobre standarde koji postoje ili su u izradi, kao i da pomogne organima vlasti u Crnoj Gori da ojačaju svoje napore na prevenciji korupcije, u skladu sa GRECO standardima. Vlada je 15. decembra 2022. utvrdila **Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o oduzimanju imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću**.¹ Cilj zakona je oduzimanje imovinske koristi onima koji su je nezakonito stekli, bez obzira na to je li im ta imovina prenesena sa ili bez naknade ili sa naknadom koja ne odgovara stvarnoj vrijednosti. Zakonom je precizirano šta podrazumjeva oduzimanje imovinske koristi, odnosno da je to i privremeno i/ili trajno oduzimanje, definisan je pojam imovinske koristi koji je i proširen tako da uključuje i svaku naknadnu ili transformaciju imovinske koristi. Takođe, proširen je pojam imovine koji sada uključuje i virtuelnu imovinu i imovinska prava koja dokazuju pravo vlasništva. Jasno je propisano da se imovinska korist stečena kriminalnom djelatnošću može oduzeti od učinioca ako je stečena u periodu deset godina prije i/ili poslije izvršenja krivičnog djela. Proširen je krug lica koja se smatraju članovima porodice, odnosno postupak u slučaju smrti lica protiv koga se vodi krivični postupak, ili se lice nalazi u bjekstvu ili se pokrenuti postupak ne može nastaviti zbog postojanja okolnosti koje trajno isključuju krivično gonjenje. Uvodi se novo poglavlje koje se odnosi na finansijski izviđaj i propisuje način zaključenja finansijske istrage, odnosno koliko ona može trajati.

Kada je u pitanju oblast borbe protiv organizovanog kriminala, Vlada je 6. septembra 2022. usvojila **Informaciju o potrebi rješavanja pitanja prostornih kapaciteta Vrhovnog državnog tužilaštva, Specijalnog državnog tužilaštva, Višeg državnog tužilaštva u Podgorici i Specijalnog policijskog odjeljenja**. U tom kontekstu, usvojen je zaključak kojim se za tu namjenu daje na korišćenje stara zgrada Vlade, ukupne kvadrature 2.954 m² u državnoj

¹ Veže se za privremeno mjerilo 23 u poglavlju 23: *Crna Gora obezbjeđuje početni bilans ostvarenih rezultata u efektivnoj primjeni izjave o imovini i sistema za verifikaciju, uključujući i odvratajuće sankcije za neusklađenost i valjane sukcesivne mjere (uključujući putem krivične istrage kada je relevantno) u slučajevima da prijavljena imovina ne odgovara realnosti*.

svojnini. Unapređenje prostornih kapaciteta navedenih državnih tužilaštava bi u značajnoj mjeri doprinijelo efikasnoj borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije, što predstavlja prioritet Crne Gore u pregovaračkom procesu s Evropskom unijom. Takođe, Vlada je 20. oktobra 2022. usvojila **Informaciju o potrebi obezbjeđivanja dodatnih finansijskih sredstava za realizaciju IPA 2018 programa za oblast „Vladavina prava i temeljna prava“**. Riječ je o obezbjeđivanju nedostajućih sredstava u ukupnom iznosu od približno 2 miliona eura za izgradnju četiri objekta u Upravi za izvršenje krivičnih sankcija, rekonstrukciju šest objekata sudstva i rekonstrukciju prostorija Uprave prihoda i carina.

Vodeći se potrebama, prioritetima rada te preporukama Evropske komisije, Vlada se 28. jula 2022. pozitivno izjasnila na predloženi novi **Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva unutrašnjih poslova – Uprave policije**, nakon čega je ovaj akt i donijet. Pravilnik, pored ostalog, predviđa povećanje broja inspektora i drugih službenika za borbu protiv kriminala te jačanje kapaciteta granične policije. Takođe, predviđeno je formiranje Odsjeka za borbu protiv korupcije, ekonomskog kriminala i sprovođenje finansijskih istraga, zatim formiranje organizacione jedinice u čijoj nadležnosti je i suzbijanje napada na novinare i predstavnike medija i rasvjetljavanje tzv. „hladnih“ slučajeva, formiranje Jedinice za obradu podataka o putnicima u avio sabračaju (PIU), u čijoj nadležnosti je obrada podataka u cilju sprečavanja i otkrivanja krivičnih djela terorizma i drugih teških krivičnih djela, te formiranje Grupe za suzbijanje krijumčarenja oružja i eksplozivnih materija i krivičnih djela protiv drugih dobara zaštićenih međunarodnim pravo.²

Na planu jačanja kapaciteta za borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije, Vlada je 24. novembra 2022. donijela **Odluku o izmjeni Odluke o specijalnom dodatku**, kao i **Odluku o izmjenama i dopunama Odluke o dodatku na osnovnu zaradu za obavljanje poslova na određenim radnim mjestima**, u cilju poboljšanja materijalnog statusa policijskih službenika angažovanih na poslovima borbe protiv organizovanog kriminala i korupcije, kao i službenika zaduženih za sajber bezbjednost informatičke infrastrukture državne uprave. Dodatno, 30. novembra 2022. utvrđen je **Predlog Zakona o izmjenama i dopuni Zakona o zaradama zaposlenih u javnom sektoru**, kojim se predviđa da se zaposlenom u Specijalnom policijskom odjeljenju obrazovanom u skladu sa članom 26 Zakona o Specijalnom državnom tužilaštvu omogućava ostvarivanje prava na dodatak na osnovnu zaradu do 60% visine osnovne zarade.

U cilju unapređenja normativnog okvira za efikasno sprečavanje sticanja i upotrebe imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću te radi zaštite ekonomske i društvene funkcije zakonito stečene imovine, Vlada je 15. decembra 2022. utvrdila **Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o oduzimanju imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću**. Suština Zakona je oduzimanje imovinske koristi onima koji su je nezakonito stekli, bez obzira na to je li im ta imovina prenesena sa ili bez naknade, a sve u cilju unapređenja pravne sigurnosti i vladavine prava³.

Na planu bilansa rezultata, bilježi se kontinuitet u dijelu procesuiranja i lišenja slobode visokorangiranih članova i pripadnika crnogorskih organizovanih kriminalnih grupa, što ukazuje na stabilan i fokusiran operativni rad nadležnih organa. Nakon što su sredinom 2022. u akcijama usmjerenim na suzbijanje kriminaliteta lišeni slobode jedan službenik Agencije za nacionalnu bezbjednost i jedan službenik Uprave za izvršenje krivičnih sankcija, Specijalno državno tužilaštvo je 23. decembra 2022. donijelo naredbu o proširenju istrage protiv bivšeg direktora Uprave prihoda i carina, uhapšenog pod sumnjom da je počinio krivično djelo stvaranje kriminalne organizacije. Osumnjičenom se stavlja na teret da je kao organizator, radi realizacije kriminalnog plana, dao nalog u postupku uništenja akcizne robe-cigareta, da službena lica ne vrše službene radnje koje bi morali izvršiti, kako bi se cigarete otuđile, a nakon otuđenja iste prikazale kao uništene, sve u cilju sticanja protivpravne imovinske koristi za sebe i kriminalnu organizaciju čiji su članovi

² Veže se za privremeno mjerilo 36 u poglavlju 23: *Crna Gora obezbjeđuje unapređenje slobode izražavanja i medija u zemlji i primjenjuje nultu stopu tolerancije u pogledu prijetnji i napada na novinare i određuje prioritete krivičnih istraga ukoliko do njih dođe. Crna Gora uspostavlja komisiju za praćenje aktivnosti nadležnih organa u istrazi starih i novijih slučajeva prijetnji i nasilja nad novinarima, uključujući i slučaj ubistva. Crna Gora obezbjeđuje početni bilans ostvarenih rezultata u napretku postignutom u istrazi, efektivnom gonjenju i odvratajućim sankcijama za počiniocima ovih djela.*

³ Veže se za privremeno mjerilo 32 u poglavlju 24 koje se, između ostalog, odnosi na usvajanje novog zakonodavstva o povraćaju imovine te obezbjeđivanje početnog bilansa rezultata u ovoj oblasti.

ranije uhapšeni. Takođe, 9. decembra 2022. lišen je slobode specijalni državni tužilac zbog osnova sumnje da je, obavljajući funkciju specijalnog tužioca, u periodu od sredine 2020. do 2022. učinio krivično djelo stvaranje kriminalne organizacije i više krivičnih djela zloupotreba službenog položaja⁴.

U oblasti pranja novca i finansiranja terorizma, Vlada je 28. jula 2022. utvrdila **Predlog zakona o obradi podataka o putnicima u vazdušnom saobraćaju u cilju sprečavanja i otkrivanja krivičnih djela terorizma i drugih teških krivičnih djela**. Zakon prvi put propisuje obavezu prevoznika u vazdušnom saobraćaju da u okviru redovnog poslovanja dostavljaju Upravi policije podatke o putnicima radi obrade, u cilju sprečavanja i otkrivanja krivičnih djela terorizma i drugih teških krivičnih djela, vođenja krivičnog postupka, kao i pronalaženja lica za kojima se traga zbog ovih krivičnih djela. Takođe, Vlada je 10. novembra 2022. donijela **Odluku o obrazovanju Stalnog koordinacionog tijela za izradu Nacionalne procjene rizika od pranja novca i finansiranja terorizma**. Ovom odlukom je, pored ostalog, propisano da tijelo priprema predloge za mjere i akcioni plan za smanjenje identifikovanih rizika, primjenjuje analize iz ovih oblasti i priprema izvještaje o sprovedenim analizama i utvrđenim nacionalnim rizicima od pranja novca i finansiranja terorizma. Vlada je 8. decembra 2022. donijela i **Uredbu o izmjenama i dopunama Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave**, kojom se osniva Uprava za igre na sreću kao samostalni organ uprave, čime će se, pored povećanja efikasnosti, omogućiti direktan pristup pojedinim fondovima EU, koji finansiraju borbu protiv pranja novca i sive ekonomije i sprečavanje negativnih uticaja na regulaciju tokova novca.

U oblasti borbe protiv trgovine ljudima, Vlada je 8. jula 2022. donijela **Akциони plan za sprovođenje Strategije za borbu protiv trgovine ljudima za period 2019 - 2024, za 2021.** i usvojila **Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije za borbu protiv trgovine ljudima za period 2019 – 2024, za 2021.** Realizacija aktivnosti planiranih Akcionim planom doprinijeće jačanju multidisciplinarnog pristupa borbi protiv trgovine ljudima, u otkrivanju i procesuiranju ovih krivičnih djela, kao i u dijelu zaštite i poboljšanju identifikacije žrtava trgovine ljudima, obezbjeđivanju veće informisanosti cjelokupne javnosti i jačanju njihove otpornosti prema potencijalnim izazovima i unapređenju partnerstva na regionalnom i međunarodnom nivou⁵. Pored navedenog, Vlada je 30. decembra 2022. donijela **Odluku o organizovanju Javne ustanove za smještaj djece i mladih sa problemima u ponašanju i djece i mladih žrtava trgovine ljudima**. Odlukom se postojeća Javna ustanova za smještaj djece sa problemima u ponašanju organizuje kao Javna ustanova za smještaj djece i mladih s problemima u ponašanju i djece i mladih žrtava trgovine ljudima. Time će se, u skladu s odredbama Konvencije Savjeta Evrope o borbi protiv trgovine ljudima i Istanbulske konvencije, na adekvatan način obezbijediti smještaj u skladu sa uzrastom, polom i potrebama djece i mladih koji su žrtve trgovine ljudima, odvojeno od odraslih i starih lica.

U oblasti računarskog kriminala, Vlada je 15. decembra 2022. razmotrila informaciju o osnivanju **Regionalnog centra za sajber bezbjednost i razvoj sajber kapaciteta (WB3C)** a 28. decembra 2022. **Informaciju o aktivnostima na uspostavljanju Regionalnog centra za sajber bezbjednost i razvoj sajber kapaciteta (WB3C)**. Kako se navodi u Informaciji, predviđeno je da Regionalni centar bude smješten u Naučno-tehnološkom parku Crne Gore, na čijoj se adaptaciji intenzivno radi, a završetak adaptacije je predviđen za drugi kvartal 2023. Dodatno, Vlada je 30. novembra 2022. utvrdila **Predlog zakona o potvrđivanju Drugog dodatnog protokola uz Konvenciju o računarskom kriminalu o unaprijeđenoj saradnji i otkrivanju elektronskih dokaza**. Protokol za cilj ima da dodatno unaprijedi saradnju u vezi sa računarskim kriminalom i sposobnost organa krivičnog pravosuđa da prikupljaju dokaze u elektronskoj formi za bilo koje krivično djelo za potrebe konkretnih krivičnih istraga ili postupka putem dodatnih alata koji se odnose na efikasniju uzajamnu pomoć i druge oblike saradnje nadležnih organa.

⁴ U širem kontekstu se veže za privremeno mjerilo 28 u poglavlju 24: Crna Gora uspostavlja početni bilans ostvarenih rezultata efikasnih i djelotvornih istraga, gonjenja i osuda u slučajevima organizovanog kriminala (uključujući pranje novca, trgovinu ljudima, računarski kriminal, krijumčarenje cigareta i droge i trgovinu oružjem) i pokazuje snažnu političku posvećenost unutrašnjim i regionalnim aktivnostima u rješavanju ozbiljnih i složenih slučajeva organizovanog kriminala.

⁵ U širem kontekstu se veže za privremeno mjerilo 28 u poglavlju 24: Crna Gora uspostavlja početni bilans ostvarenih rezultata efikasnih i djelotvornih istraga, gonjenja i osuda u slučajevima organizovanog kriminala (uključujući pranje novca, trgovinu ljudima, računarski kriminal, krijumčarenje cigareta i droge i trgovinu oružjem) i pokazuje snažnu političku posvećenost unutrašnjim i regionalnim aktivnostima u rješavanju ozbiljnih i složenih slučajeva organizovanog kriminala.

Na planu saradnje u oblasti suzbijanja droga, Ministarstvo zdravlja je u oktobru 2022. predstavnicima Generalnog direktorata za susjedstvo i pregovore o proširenju Evropske komisije (DG NEAR) i Evropske agencije za praćenje droga i zavisnosti od droga (EMCDDA) predstavilo **Mapu puta za uspostavljanje Nacionalne jedinice za droge (NDO) i Sistema ranog upozorenja na nove psihoaktivne supstance (NEWS)**, sa pregledom aktivnosti koje će se u narednom periodu realizovati, a sve u cilju uspostavljanja funkcionalnog sistema za razmjenu informacija i podataka u oblasti droga na nacionalnom nivou po utvrđenim standardima i protokolima. Dodatno, evropskim partnerima DG NEAR i EMCDDA u decembru 2022. je poslat **Nacionalni izvještaj o drogama i Mapa za informacije** u koju je uključeno više institucija i organizacija, a prvi put i nevladine organizacije.

Na planu borbe protiv nedozvoljene proizvodnje, držanja i stavljanja u promet opojne droge, Vlada je 28. jula 2022. usvojila **Informaciju o neophodnoj potrebi da se uništi 2.131.173,453 grama trajno oduzete droge po pravosnažnim sudskim odlukama**, kako bi se oslobodio prostor za skladištenje velike količine droge za koju se vodi postupak oduzimanja. S tim u vezi su inicirane i izmjene odredaba Zakonika u krivičnom postupku, upravo u ciljem stvaranja procesnih pretpostavki da se u slučajevima nedozvoljene proizvodnje, držanja i stavljanja u promet opojne droge, ukupna količina ne skladišti za vrijeme sudskog postupka već da se zadržava samo dio odnosno uzorak kao dokaz u postupku, što je bila i preporuka Evropske komisije. Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakonika o krivičnom postupku prosljeđen je Evropskoj komisiji na mišljenje 19. decembra 2022.⁶

3.3. Temeljna prava

U oblasti temeljnih prava, Vlada je 8. jula 2022. donijela **Odluku o Savjetu za prava djeteta**. Odlukom se predviđa da Savjetom za prava djeteta predsjedava predsjednik Vlade, kao i da se u sastavu Savjeta nalaze predstavnici svih resornih ministarstava koja se bave dječijim pitanjima. Takođe, obezbijeđeno je da u radu Savjeta učestvuju stručnjaci, predstavnici akademske zajednice i praktičari specijalizovani za dječija prava, čija je uloga da stručno savjetuju i informišu Savjet za prava djeteta o određenim aspektima dječijih prava. Savjet je uspostavio mehanizam da ojača saradnju sa civilnim društvom, uključujući nevladine i dječije organizacije, u planiranju, implementaciji, praćenju i evaluaciji politika, planova i programa koji se odnose na promociju dječijih prava i primjenu Konvencije. Donošenjem ove Odluke, obezbjeđuje se ostvarivanje odgovarajuće zaštite i unapređenja prava djeteta u oblasti socijalne i dječje zaštite, zdravstvene zaštite, vaspitanja i obrazovanja i drugim oblastima od značaja za zaštitu prava i interesa djeteta. Istog dana, donijeta je **Strategija za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2022-2027, sa Akcionim planom za 2022-2023**. Ovaj dokument je usmjeren ka definisanju mjera i aktivnosti za zaštitu lica s invaliditetom od diskriminacije i postizanje jednakosti lica s invaliditetom sa drugim licima, uključujući i višestruko diskriminisana lica u skladu sa načelima UN Konvencije o pravima lica s invaliditetom, Ustavom i zakonom. Strateški cilj je obezbjeđenje ravnopravnog položaja i punog učešća lica s invaliditetom u svim sferama društvenog života, kroz unapređenje pravnog, institucionalnog, socijalnog i ekonomskog okvira za zaštitu od diskriminacije. Vlada je 3. avgusta 2022. donijela **Akциони plan za sprovođenje Strategije socijalne inkluzije Roma i Egipćana 2021-2025, za period 2022-2023, s Izvještajem o realizaciji Akcionog plana za 2021**. Strateški cilj na kome je zasnovana struktura Plana je poboljšanje socio-ekonomskog i pravnog položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori, unapređenjem inkluzivnog i otvorenog društva zasnovanog na promociji jednakosti, borbi i eliminisanju svih oblika diskriminacije, anticiganizma i siromaštva. Akcioni plan sadrži definisane relevantne aktivnosti, indikatore rezultata, nadležne institucije, predviđene rokove za realizaciju aktivnosti, kao i finansijsku konstrukciju za realizaciju strateškog dokumenta.⁷ Istog dana, Vlada je donijela **Akциони plan za sprovođenje Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori za period 2019-2023, za 2022. s Izvještajem o realizaciji Akcionog plana za 2021**. Ovaj dokument je usmjeren na definisanje mjera i aktivnosti za zaštitu ljudskih prava LGBTI osoba, sa ciljem otklanjanja svake neposredne i posredne diskriminacije po osnovu seksualne orijentacije i/ili rodnog identiteta, smanjivanje

⁶ Tiče se privremenog mjerila 27 u poglavlju 24 koje između ostalog podsrazumjeva da Crna Gora revidira svoj Zakonik o krivičnom postupku kako bi pretkrivični postupak postao djelotvorniji.

⁷ Veže se za privremeno mjerilo 42 u poglavlju 23: *Crna Gora sprovodi Strategiju za poboljšanje položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori, olakšava njihov pristup ličnim dokumentima i registraciju, kao i njihov pristup obrazovanju, zapošljavanju, zdravstvenoj zaštiti i socijalnom smještaju, uključujući i alokaciju dovoljnih resursa. Crna Gora takođe promovise integraciju u oblasti kulture, obrazovanja, lokalne samouprave, medija i socio-ekonomskih prava i preduzima konkretne korake za smanjenje stope napuštanja škole kod djece koja pripadaju romskoj populaciji.*

homofobije i transfobije u crnogorskom društvu, te stalno unapređivanje društvenog prihvatanja LGBTI osoba i poboljšavanje svih uslova i kvaliteta njihovog života u Crnoj Gori.⁸ Takođe, Vlada je 3. avgusta 2022. usvojila **Informaciju o implementaciji Projekta „Izgradnja Zatvora za sjevernu regiju Crne Gore u Mojkovcu“**. Rekonstrukcija, sanacija i izgradnja ustanova ZIKS-a, koja podrazumijeva i gradnju zatvora na sjeveru Crne Gore, predviđena je Strategijom za izvršenje krivičnih sankcija 2017-2021. Glavni cilj projekta je izgradnja objekta Uprave za izvršenje krivičnih sankcija u Mojkovcu, u skladu sa međunarodnim standardima, a u cilju poboljšanja uslova za izvršenje kazne zatvora i dugotrajnog zatvora u Crnoj Gori. Predračunska vrijednost izvođenja radova shodno Glavnom projektu je 23.334.000 eura. Iz grant aranžmana Zapadnobalkanskog investicionog okvira obezbijedeno je 1.200.000 eura za pripremu idejnog i glavnog projekta, dok su kroz kredit Banke za razvoj Savjeta Evrope (CEB) planirana sredstva u iznosu od 15.000.000 eura. U avgustu 2021. zadužena su nadležna ministarstva da usaglase Ugovor o kreditu sa CEB-om, ali je zbog pandemije virusa COVID-19 potpisivanje odloženo za treći kvartal 2022. U tom kontekstu, Vlada je zadužila Ministarstvo finansija da intenzivira aktivnosti na usaglašavanju i potpisivanju Ugovora o kreditu sa CEB-om, dok je Ministarstvo pravde zaduženo da obrazuje Projektni odbor. Vlada je 16. novembra 2022. usvojila **Izveštaj o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica za 2021**. U dokumentu su sažete najznačajnije aktivnosti državnih institucija i organa koji za cilj imaju očuvanje i unapređenje prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u Crnoj Gori u oblasti: kulture, informisanja, obrazovanja, ekonomije, zapošljavanja, učešća u javnom životu i političke zastupljenosti, upotrebe jezika i pisma, itd.

U pogledu ekonomskog državljanstva, Poseban program ulaganja od posebnog značaja za privredni i ekonomski interes Crne Gore zvanično je završen 31. decembra 2022.

Kada je u pitaniu sloboda izražavanja i procesuiranje napada na novinare, Vlada je 22. septembra 2022. usvojila **Izveštaj o radu Komisije za praćenje postupanja nadležnih organa u istragama slučajeva prijetnji i nasilja nad novinarima, ubistva novinara i napada na imovinu medija, za period od 10. februara do 23. juna 2022**. U toku izvještajnog perioda, pored redovnog rada na predmetima i sačinjavanja izvještaja, Komisija je radila na Analizi odgovora Vrhovnog državnog tužilaštva i Uprave policije, a u vezi sa preporukama Komisije ranijeg saziva koje su sadržane u izvještaju za period od 23. septembra 2017. do 23. januara 2018. U okviru Analize, Komisija je konstatovala da je Vrhovno državno tužilaštvo dalo uopšten odgovor i nije se osvrnulo pojedinačno na preporuke ni o jednom slučaju obrađenom u izvještaju Komisije, niti je upotrijebilo sva zakonska ovlašćenja da „preispita efikasnost i djelotvornost svih istraga napada na novinare i imovinu medija sa stanovišta postupanja nadležnih državnih tužilaštava“, kako mu je preporučila Vlada. Takođe, Komisija je konstatovala da nema saznanja da je u bilo kom predmetu napada na novinare i imovinu medija dato bilo kakvo obavezujuće uputstvo, kao ni da je protiv bilo kog tužioca koji postupa u tim predmetima ikada pokrenut disciplinski postupak, iako je u nekim slučajevima zastarjelost gonjenja već nastupila. U tom kontekstu, Komisija je donijela niz preporuka za nadležne državne organe. Komisija je od Vrhovnog državnog tužilaštva dobila i izjašnjenje državnih tužilaštava na navode iz Izvještaja Komisije za period od 4. juna do 4. oktobra 2021, kao i izjašnjenje državnih tužilaštava na navode iz Izvještaja o radu Komisije za period od 4. oktobra 2021. do 10. februara 2022. U Izvještaju se navodi da je to prvi put da Državno tužilaštvo Komisiji u kratkom roku i direktnim putem dostavlja izjašnjenje na preporuke. U izvještajnom periodu, Komisija je sačinila pet izvještaja o šest napada na novinare i imovinu medija, i to povodom prijetnji novinarki J. J, napada na novinara Š. R, slučaja kamenica na zgradu Vijesti od strane NN lica 8. novembra 2013, napada na novinara S. R, te dopuna izvještaja o napadima na Tufika Softića od 1. novembra 2007. i 13. avgusta 2013. Izvještaji sadrže i konkretne zaključke i preporuke Komisije za svaki slučaj pojedinačno. Vlada je 28. decembra 2022. usvojila **Izveštaj o radu Komisije za praćenje postupanja nadležnih organa u istragama slučajeva prijetnji i nasilja nad novinarima, ubistva novinara i napada na imovinu medija, za period od 23. juna do 5. decembra 2022**. Riječ je o četvrtom Izvještaju Komisije formirane 2021. kojim je obuhvaćeno 10 slučajeva, kako onih neriješenih iz ranijeg perioda, tako i onih koji su se desili u tekućoj godini. U raspravi je posebno istaknuto da Izvještaj sadrži i Djelimični izvještaj o radu Policije i Državnog tužilaštva u predmetu ubistva Duška Jovanovića, glavnog i odgovornog urednika dnevnog lista Dan. Komisija je povodom obrađenih predmeta donijela preporuke za dalje postupanje nadležnih organa.

⁸ Veže se za privremeno mjerilo 38 u poglavlju 23: *Crna Gora nastavlja sa sprovođenjem Strategije za unapređenje statusa pripadnika LGBTI, radi na podizanju svijesti o pravima LGBTI lica i preduzima odgovarajuće mjere protiv djela diskriminacije na osnovu seksualne orijentacije.*

Bilans rezultata u dijelu procesuiranja napada na novinare – druga polovina 2022.

1. Snimatelj RTV Nikšić Z.I. 13.jula 2022. pristupio je u službene prostorije Centra bezbjednosti Nikšić i podnio prijavu protiv S.A, da ga je isti neposredno prije prijavljivanja spriječio da izvršava profesionalnu obavezu snimanja događaja na Trgu slobode, pri čemu mu je izrekao i niz uvreda. Stoga su 14. jula 2022. u službenim prostorijama Centra bezbjednosti Nikšić, nakon identifikacije, policijski službenici prikupili informacije od S.A. iz Nikšića i formirani su spisi predmeta dostavljeni dežurnoj tužiteljki Osnovnog državnog tužilaštva u Nikšiću. Cijeneći spise predmeta, nadležna tužiteljka je naložila da se protiv S.A. podnese krivična prijava u redovnom postupku zbog osnova sumnje da je počinio krivično djelo iz čl. 168 Krivičnog zakonika Crne Gore.
2. U prostorije Centra bezbjednosti Nikšić pristupio je 14. jula 2022. D.B, reporter - novinar RTCG, i prijavio da mu je prethodnog dana, dok se nalazio na Trgu slobode u Nikšiću, nepoznato lice pokušalo iz ruku uzeti mobilni telefon kojim je snimao dešavanja na pomenutoj lokaciji. O navedenom događaju obaviještena je državna tužiteljka u Osnovnom državnom tužilaštvu u Nikšiću, koja je cijenila da se u konkretnom događaju stiču elementi izvršenja krivičnog djela Prinuda u pokušaju, te da policijski službenici preduzmu mjere i radnje na identifikaciji počinioca krivičnog djela. Policijski službenici Centra bezbjednosti Nikšić su preduzeli niz mjera i radnji koje su rezultirale pribavljanjem materijalnih dokaza o izvršenju krivičnog djela, izvršili identifikaciju počinioca krivičnog djela i po nalogu ODT U Nikšiću 15. jula 2022. nakon lišenja slobode uz krivičnu prijavu ODT priveli E.L. iz Bara, zbog osnova sumnje da je počinio krivično djelo iz čl. 165 a u vezi čl.20 Krivičnog zakonika Crne Gore.
3. Novinarica Prve TV Lj.V. je 30. jula 2022. Centru bezbjednosti Nikšić podnijela prijavu protiv nepoznatog lica koje je putem društvene mreže Facebook na njen nalog poslalo jednu poruku sa prijetećom sadržinom, kao posljedica emisije koju je vodila na navedenoj televiziji. Nakon uvida u spise, 25. avgusta 2022. postupajuća tužiteljka se izjasnila da se u prijavljenim radnjama stiču elementi izvršenja krivičnog djela iz čl.168 KZ Crne Gore – ugrožavanje sigurnosti. Spisi predmeta su po nalogu tužiteljke dostavljeni Odsjeku za teška krivična djela – Grupi za suzbijanje visokotehnološkog kriminala, i provjere su u toku.
4. Novinar ND Vijesti S.L. je Odjeljenju bezbjednosti Tivat 7. avgusta 2022. podnio prijavu protiv nepoznate osobe, u kojoj je naveo da mu je putem aplikacije „Messenger“ nepoznata osoba uputila poruke prijeteće i uvredljive sadržine zbog teksta koji je tog dana objavljen u ND Vijesti, a čiji je on autor. Postupajući po navedenoj prijavi policijski službenici su u službenim prostorijama prikupili obavještenja od oštećenog S.L. na okolnosti događaja i o sadržini prijave upoznali dežurnog tužioca u Osnovnom državnom tužilaštvu u Kotoru, koji se izjasnio da se u konkretnom slučaju, u ovoj fazi postupka, stiču elementi izvršenja krivičnog djela iz čl. 168 KZ Crne Gore, ugrožavanje sigurnosti. Po nalogu državnog tužioca Grupi za suzbijanje visokotehnološkog kriminala dostavljena je sporna IP adresa i preduzimaju se aktivnosti sa ciljem utvrđivanja korisnika – vlasnika iste, na osnovu čega bi se preduzele druge mjere i radnje na rasvetljavanju događaja.
5. 7. avgusta 2022. od strane policijskih službenika obaviještena je Dežurma služba Odjeljenja bezbjednosti Cetinje da je došlo do verbalne svađe više lica ispred Cetinjskog manastira i da im je potrebna pomoć. Naime, dok je ekipa Grdske TV pravila reportažu ispred manastira na Cetinju, obratio im se S.Č. sa pitanjem koja su televizija, nakon dobijenog odgovora isti je prokomentarisao da su oni televizija koja sije mržnju među Cetinjane. U tom momentu nastaje verbalni delikt i psovke između S.Č. i S.Č., V.J. i J.P., a sukob između istih sprečavaju uniformisani pripadnici policije koji su bili na licu mjesta. Odmah po pozivu na lice mjesta je upućena patrola policije koje je na licu mjesta zatekla i više građana od kojih su identifikovani S.Č, V.J. i J.P. sa Cetinja. Od svih lica u službenim prostorijama Odjeljenja bezbjednosti Cetinje su prikupljena obavještenja na okolnosti događaja. Sa sadržinom prikupljenih obavještenja i samom događaju obaviještena je dežurna državna tužiteljka u Osnovnom državnom tužilaštvu u Cetinju, koja je naložila da joj se kompletni spisi predmeta dostave na ocjenu i pravnu kvalifikaciju.
6. Lice Ž. P. je dana 23. avgusta 2022. nezadovoljan sadržinom teksta koji je objavljen u dnevnom listu DAN pod naslovom „Knele sa Zabjela najveći džabalebaroš u Crnoj Gori“, a koji se odnosio na održano takmičenje u dužini trajanja ležanja, najprije dva puta pozvao telefonskim putem redakciju DAN-a i uputio prijetnje da će baciti bombu na redakciju. Nakon toga, Ž.P. dolazi u redakciju DAN-a, gdje prvo radnicama zaposlenim u Oglasnom odjeljenju upućuje više psovki i prijetnji, da bi zatim pošao na sprat i fizički napao tehničkog urednika A.J. i novinarku M.V. Ž.P. je polomio čašu koja se nalazila na stolu kancelarije i sa polomljenom čašom pokušao da napadne A.J. u čemu je spriječen od strane M.V. Odmah po prijavi na lice mjesta je upućena patrola policije koja je u prostorijama

dnevnog lista DAN zatekla Ž.P. iz Podgorice, nakon čega je isti priveden u službene prostorije Centra bezbjednosti. O navedenom događaju obaviješten je dežurni državni tužilac u Osnovnom državnom tužilaštvu u Podgorici, koji je naložio da se Ž.P. liši slobode i isti je uz krivičnu prijavu priveden ODT zbog osnova sumnje da je počinio krivično djelo iz čl. 168 Krivičnog zakonika Crne Gore – ugrožavanje sigurnosti na štetu više novinara i zaposlenih u redakciji dnevnog lista DAN.

7. Odjeljenju bezbjednosti Podgorica, glavna i odgovorna urednica portala „M“ D.N. podnijela je 11. septembra 2022. prijavu protiv nepoznate osobe, u kojoj je navela da su na njenu e-mail adresu poslate tri poruke uvrjedljive i prijeteće sadržine, što je kod nje izazvalo osjećaj straha za život, život članova njene porodice i zaposlenih u portalu „M“. Postupajući po navedenoj prijavi, policijski službenici su u službenim prostorijama prikupili obavještenja od oštećene D.N. na okolnosti događaja, izuzeli snimak primljenih poruka i o sadržini prijave upoznali dežurnog tužioca u Osnovnom državnom tužilaštvu u Podgorici koji se izjasnio da se u konkretnom slučaju, u ovoj fazi postupka, stiču elementi izvršenja krivičnog djela iz čl.168 KZ Crne Gore – ugrožavanje sigurnosti. Po nalogu državnog tužioca Grupi za suzbijanje visokotehnološkog kriminala dostavljena je sporna e-mail adresa sa koje su poslate poruke, kako bi se eventualno utvrdio korisnik – vlasnik iste, na osnovu čega bi se preduzele druge mjere i radnje na rasvjetljavanju događaja. Navedene provjere su u toku.
8. Dežurna služba Odjeljenja bezbjednosti Cetinje je 5. septembra 2022. obaviještena od strane policijskih službenika da je došlo do verbalnog delikta – prepirke između sveštenika Manastira i kamermana Gradske TV B.Đ. na ulaznim vratima Cetinjskog manastira oko snimanja unutrašnjosti istog. Naime, dok je kamerman Gradske TV pokušavao da snimi unutrašnjost manastira u tome ga je spriječio sveštenik I.S, upozoravajući ga da je vidno istaknut znak za zabranu snimanja na šta se kamerman oglasio. U prikupljenim obavještenjima sveštenik I. S. je negirao da je bilo fizičkog kontakta ili vrijeđanja osim što je upozorio kamermana da ne snima zbog vidno istaknutog znaka da u navedenom prostoru nije dozvoljeno snimanje. Sa sadržinom prikupljenih obavještenja i samom događaju obaviještena je dežurna tužiteljka u Osnovnom državnom tužilaštvu u Cetinju, koja je naložila da se izuzme snimak Grdske TV, te da joj se kompletni spisi predmeta dostave na ocjenu i pravnu kvalifikaciju.
9. Kabinetu direktora Uprave policije je 9. septembra 2022. putem e-maila dostavljena prijava od strane glavnog urednika Gradske TV D.V, protiv izvjesnog S.V. zbog uznemiravanja i drskog ponašanja usmjerenog prema novinarki T.N. Policijski službenici Odjeljenja bezbjednosti Podgorica, postupajući po prijavi, identifikovali su S.V. iz Nikšića, istog uz pratnju HMP iz Podgorice, a po uputu KCCG smjestili u Specijalnu bolnicu u Dobroti, Kotor, jer se radi o psihički oboljelom licu. Sa sadržinom prijave, preduzetim mjerama i radnjama upoznata je dežurna tužiteljka u Osnovnom državnom tužilaštvu u Podgorici, koja je naložila da joj se spisi predmeta dostave na ocjenu i pravnu kvalifikaciju.
10. Telefonskim putem 23. septembra 2022. novinarka ND Vijesti J.Ć. obavijestila je DS Odjeljenja bezbjednosti Bijelo Polje, da joj je D.D. na platou ispred Višeg suda dok je obavljala novinarsku dužnost fotografisanja lica uputio prijetnje. Postupajući po navodima prijave policijski službenici su prikupili potrebna obavještenja na okolnosti prijave, i sa istima upoznali dežurnu državnu tužiteljku u Osnovnom državnom tužilaštvu u Bijelom Polju, koja se izjasnila da u konkretnom slučaju – prijavljenim radnjama nema elemenata izvršenja krivičnog djela koje se goni po službenoj dužnosti.
11. Dežurni tužilac u Osnovnom državnom tužilaštvu u Podgorici 26. oktobra 2022. dostavio je policijskim službenicima Odjeljenja bezbjednosti Podgorica tekst objavljen na portalu Analitika, u kome predsjednik sindikata medija Crne Gore poziva menadžment Gradske TV da hitno podnese prijavu tužilaštvu ili policiji u vezi više komentara uvredljive i prijeteće sadržine objavljenih na društvenim mrežama, upućenih novinarima ove medijske kuće, M.P. i S.P. Službenici OB Podgorica su na okolnosti događaja pribavili potrebna obavještenja od novinara, snimak spornih poruka i po nalogu državnog tužioca, zbog osnova sumnje da se u konkretnom događaju stiču elementi krivičnog djela iz čl.168 Krivičnog zakonika Crne Gore – ugrožavanje sigurnosti, spise predmeta dostavili Grupi za suzbijanje visokotehnološkog kriminala, kako bi se eventualno utvrdio korisnik – vlasnik e-mail adrese, na osnovu čega bi se preduzele druge mjere i radnje na rasvjetljavanju i procesuiranju događaja. Navedene provjere, u saradnji sa međunarodnim partnerima, su u toku.
12. Reporter-novinar RTCG D.B. je dežurnoj službi stanice policije Šavnik, 6. novembra 2022. prijavio da mu je prilikom sprovođenja radnog zadatka, snimanja dešavanja na izbornom mjestu u Kruševicama, nepoznato lice pokušalo da otuđi mobilni telefon kojim je snimao, iako je imao vidno istaknuto obilježje „PRESS“. Postupajući po navedenoj prijavi policijski službenici su u službenim prostorijama, nakon identifikacije, prikupili obavještenja od

T. Ž. na okolnosti prijave D.B, u kojima je isti negirao da je pokušao da otuđi mobilni telefon. O događaju i sadržini prijave upoznata je dežurna tužiteljka u Osnovnom državnom tužilaštvu u Pljevljima, koja je naložila policijskim službenicima da joj se dostave formirani spisi predmeta na ocjenu, odlučivanje i pravnu kvalifikaciju.

13. 21. decembra 2022. putem e-mail adrese urednica portala „Standard“ J.M, podnijela je prijavu, zbog govora mržnje, prijetnji i uvreda, iznijetih na portalu IN4S protiv nje i novinara S.R, kao komentari na zajednički tekst „Kosovo se brani, al od kuće“ koji su objavili na portalu „Stanard“. O događaju i sadržini prijave upoznat je viši državni tužilac u Podgorici, koji je ocijenio da se u prijavljenim radnjama ne stiču elementi izvršenja krivičnih djela iz nadležnosti Višeg tužilaštva, dok se osnovna državna tužiteljka izjasnila da se iz sadržine komentara upućenih novinaru S.R. stiču elementi izvršenja krivičnog djela iz čl. 168. Krivičnog zakonika Crne Gore – ugrožavanje sigurnosti, dok će se o pravnoj kvalifikaciji u vezi sadržine komentara upućenih J.M. naknadno izjasniti. Po nalogu tužioca, službenici Grupe za suzbijanje visokotehnološkog kriminaliteta preduzimaju mjere i radnje, zajedno sa međunarodnim partnerima, u cilju identifikacije NN lica koja su na portalu IN4S postavili sporne komentare.

3.4. Ekonomski razvoj

Uprkos nepovoljnim geopolitičkim i globalnim ekonomskim kretanjima, tokom 2022. zabilježeni su povoljni trendovi u ostvarenom privrednom rastu i kratkoročnim pokazateljima. Makroekonomski rizici su u tekućoj godini privremeno ublaženi, o čemu govori i preliminarni podatak Monstata o **realnom rastu bruto domaćeg proizvoda (BDP) Crne Gore**, koji je za prva tri kvartala 2022. iznosio 7,1%. Ubrzana i jaka tražnja, veća poreska disciplina i primjena elektronske fiskalizacije, podržali su visoki rast, koji je nominalno u istom periodu iznosio 17,6%. Najveći doprinos privrednom rastu za devet mjeseci pružili su dinamična privatna potrošnja (doprinos 8,4 procentnih poena) i izvoz roba i usluga (10,3 procentna poena). Preliminarni podaci Centralne banke Crne Gore pokazuju da su **prihodi od turizma** u prvih devet mjeseci 2022. iznosili 916,2 miliona eura, što je povećanje od 30,2% u odnosu na isti period 2021, dok su u odnosu na rekordnu 2019. na nivou od 90,2%, što je u skladu sa očekivanjima i planovima Vlade.

Značajan oporavak tržišta rada evidentan je tokom 2022, kao rezultat oporavka potražnje i ekonomske aktivnosti. U prvih devet mjeseci 2022, **prosječan broj zaposlenih** iznosio je 223.028 i veći je za 20,8% na godišnjem nivou. Prema Anketi o radnoj snazi, **prosječna stopa nezaposlenosti** u prva tri kvartala 2022. iznosila je 14,8%, što je znatan pad sa 17,1% iz istog perioda 2021. Samo u trećem kvartalu godine, stopa nezaposlenosti je iznosila 13,0%, što je čak ispod pret pandemijskog nivoa i najniža stopa zabilježena do sada. Broj nezaposlenih lica, prema evidenciji Zavoda za zapošljavanje, na kraju novembra 2022. iznosi 46.389 i manji je za preko 9 hiljada lica u odnosu na novembar 2021. Registrovana stopa zaposlenosti na kraju novembra je 20% i niža je 3,9 pp međugodišnje. U prvih deset mjeseci 2022. **prosječna bruto zarada** iznosila je 880 eura, a **neto** 709 eura, što predstavlja povećanje od 11,1% i 33,5% u odnosu na isti period 2021. Najveći godišnji rast neto zarada za deset mjeseci 2022. zabilježen je u sektorima „usluge smještaja i ishrane“ (66,2%), „administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti“ (63,7%) i „trgovina na veliko i malo“ (49,9%). Tokom 2022. je intenziviran rast cijena na globalnom nivou usljed niza eksternih faktora, koji se posljedično prelio i na Crnu Goru, pa je prosječna inflacija za jedanaest mjeseci zabilježila godišnji rast od 12,7%. Najveći pozitivni doprinos kretanju domaćih potrošačkih cijena pružile su cijene hrane i bezalkoholnih pića (7,8 p.p) i prevoza (2,0 p.p).

Strane direktne investicije (SDI) u 2022. su prešle milijardu eura, čime je država demonstrirala opredijeljenost za međunarodnu saradnju, kao i posvećenost daljem ekonomskom razvoju. U ovom segmentu posebno raduje činjenica da je oko 10% SDI iz Njemačke, čime se daje jasan signal da je država okrenuta evropskim integracijama i na ovom planu.

Prema preliminarnim podacima, ukupan **spoljni dug** Crne Gore na kraju trećeg kvartala 2022. iznosio je 9.448,97 miliona eura i u odnosu na isti period prethodne godine povećan je za 137,54 miliona eura ili za 1,48%, kao rezultat povećanja spoljnog duga privatnog sektora. Učešće ukupnog spoljnog duga na kraju trećeg kvartala 2022. u procjenjenom BDP⁹-u iznosilo je 165,76% što predstavlja pad od 22,16 p.p. na u odnosu na isti period prethodne godine.

⁹ Prema projekcijama Ministarstva finansija, BDP za 2022. iznosi 5.700,40 miliona eura.

Učešće duga privatnog sektora u ukupnom spoljnom dugu Crne Gore na kraju trećeg kvartala 2022. iznosi 60,48%, dok se 39,52% odnosi na dug javnog sektora. Spoljni dug javnog sektora iznosio je 3.734,53 miliona eura ili 60,48% procjenjenog BDP-a, što je smanjenje od 10,38 p.p. u odnosu na isti period prethodne godine. Spoljni dug privatnog sektora na kraju trećeg kvartala 2022. iznosio je 5.714,43 miliona eura (100,25% BDP-a), što je za 163,8 miliona eura više u odnosu na isti period prethodne godine.¹⁰ U valutnoj strukturi ukupnog spoljnog duga na kraju drugog kvartala 2022. dominira euro sa 95% učešća, što rizik zemlje čini relativno niskim imajući u vidu da je euro u Crnoj Gori zvanično sredstvo plaćanja.

Bankarski sistem u Crnoj Gori karakteriše stabilnost, visoka likvidnost, očuvana profitabilnost i dobra kapitalizovanost. Vlasnička struktura kapitala banaka nije značajno promijenjena u trećem kvartalu 2022. Kapital banaka većim dijelom potiče iz stranih izvora. Učešće stranog kapitala u bankama iznosi 86,77%, na domaći kapital se odnosi 11,94%, dok je učešće državnog kapitala u ukupnom kapitalu 1,29%. Depoziti bilježe značajan rast i na 30. XI 2022. su iznosili 5,1 milijardi eura, što predstavlja porast od 21,26% na godišnjem nivou. Koeficijent kredita i potraživanja u odnosu na depozite na kraju novembra 2022. iznosio je 72,70%. U bankarskom sistemu je za 1,38 milijardi eura više depozitnog potencijala u odnosu na stanje kredita.

Centralna banka Crne Gore nastavila je intenzivne aktivnosti u cilju daljeg unapređenja regulatornog i operativnog okvira u oblasti **platnog prometa** sa pravnom tekovinom EU i najboljim međunarodnim standardima. S tim u vezi pripremljen je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o platnom prometu koji je Skupština Crne Gore usvojila 29. septembra 2022. Ovim Zakonom se obezbjeđuje da pružanje platnih usluga u Crnoj Gori bude uređeno na isti način kao u državama članicama Evropske unije i stvaraju se pretpostavke za uvođenje novih pružaoca platnih usluga, čime se podstiče konkurentnost i omogućava dalji razvoj inovativnog mobilnog i internetskog platnog prometa. U toku je izrada podzakonske regulative u vezi implementacije ovog zakona, kao i realizacija aktivnosti za uvođenje instant sistema plaćanja.

3.5. Životna sredina

Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma je krajem decembra 2022. donijelo **Plan upravljanja za prvo morsko zaštićeno područje proglašeno 2021. Park prirode „Platamuni“**, dok je postupak donošenja Planova upravljanja za morska zaštićena područja „Katič“ i „Stari Ulcinj“ u toku. Takođe, kod Agencije za zaštitu životne sredine pokrenut je postupak izrade studije revizije za tri nacionalna parka: Durmitor, Skadarsko jezero i Lovćen. U vezi sa Parkom prirode „Ulcinjnska solana“, u periodu januar-septembar 2022, Crna Gora je dostavila **tri kvartalna izvještaja o nivou sprovođenja mjera za zaštitu Ulcinjske solane Evropskoj komisiji**. Otpočet je i proces formiranja društva s ograničenom odgovornošću, odabranim modelom za upravljanje parkom prirode „Ulcinjnska solana“ čiji bi osnivači bili Vlada i Opština Ulcinj. U dijelu upravljanja otpadom, Vlada je u oktobru 2022. donijela zaključak kojim se opredjeljuju sredstva u iznosu od 400.000 eura za realizaciju aktivnosti hitnih mjera za gašenje požara na neuređenom odlagalištu „Mislav do“ na teritoriji opštine Nikšić. Krajem decembra 2022. objavljen je poziv za javno nadmetanje za sanaciju privremenog odlagališta komunalnog otpada na lokaciji „Zakršnica“ na teritoriji opštine Mojkovac. Kada je riječ o cirkularnoj ekonomiji, Vlada je 22. decembra 2022. **usvojila Nacionalnu strategiju cirkularne tranzicije do 2030. godine, s Akcionim planom za 2023. i 2024. godinu**. Strategijom su identifikovana četiri prioriteta sektora – poljoprivreda, šumarstvo, građevinarstvo i turizam, kao i horizontalne teme koje predstavljaju svojevrsan preduslov za cirkularnu transformaciju u ključnim sektorima – tehnološki razvoj i inovacije; energetska efikasnost; zelene javne nabavke; edukacija, odnosno promociju koncepta cirkularne ekonomije; upravljanje otpadom i predlog za unapređenje sistema koordinacije sprovođenja same Strategije, odnosno koncepta cirkularne ekonomije.

3.6. Regionalna saradnja

¹⁰ Postoje otvorena metodološka pitanja koja proističu iz detaljne analize spoljnog duga po preduzećima u periodu 2010-2020. godina koji pokazuju značajno učešće kredita koji se ne otplaćuju i predstavljaju potencijalne strane direktne investicije.

Crna Gora je u kontinuitetu posvećena regionalnoj saradnji i ima aktivnu ulogu u izgradnji stabilnijeg i bezbjednijeg regiona kroz redovno učešće u radu više od 30 regionalnih mehanizama.

Nastavljen je trend **100% usklađenosti**, odnosno **Crna Gora se uskladila svaki put kad je bila pozvana sa zahtjevima za usklađivanje sa deklaracijama, pozicijama HRVP i odlukama Savjeta o restriktivnim mjerama**. U septembru i decembru donijete su izmjene i dopune Odluke Savjeta EU o uvođenju međunarodnih restriktivnih mjera utvrđenih odlukama Savjeta Evropske unije u odnosu na djelovanja koja podrivaju ili ugrožavaju teritorijalni integritet, suverenitet i nezavisnost Ukrajine (više u tački 1.1.1. Poglavlja pravne tekovine EU).

Crna Gora je 1. jula 2022. od Grčke preuzela **predsjedavanje Procesom saradnje u jugoistočnoj Evropi (SEECP)** koje će trajati do 30. juna 2023. Moto crnogorskog predsjedavanja je „Jugoistočna Evropa kulture, jugoistočna Evropa saradnje“ (*a SEE of culture, a SEE of cooperation*). Prioriteti crnogorskog predsjedavanja koje je definisalo Ministarstvo vanjskih poslova, a Vlada Crne Gore usvojila 12. maja 2022. su: jačanje ekonomske i bezbjednosne saradnje i infrastrukturna povezanost, zaštita ljudskih prava, vladavina prava i osnaživanje demokratskih institucija, ublažavanje i prevazilaženje zdravstvenih, ekonomskih i drugih posljedica pandemije Covid-19, zaštita životne sredine (zelena tranzicija) i evropska integracija država iz regiona jugoistočne Evrope. Vlada Crne Gore je u septembru 2022. usvojila Odluku o obrazovanju Radne grupe za pripremu i sprovođenje aktivnosti u okviru predsjedavanja SEECP-u i Informaciju o kalendaru predsjedavanja Crne Gore SEECP-u. Konsultacije sa Sekretarijatom Savjeta za regionalnu saradnju (RCC) povodom predsjedavanja Crne Gore SEECP-u održane su u Podgorici, 15. septembra 2022. Ministar vanjskih poslova Ranko Krivokapić bio je domaćin neformalnog sastanka ministara vanjskih poslova SEECP-a u Njujorku, na marginama Generalne skupštine UN-a, 23. septembra 2022. Održana su dva sastanka političkih direktora (21. novembra i 19. decembra) i sastanak direktora za evropske poslove (19. decembra), kao i sastanak Trojke Procesa, Savjeta za regionalnu saradnju (RCC) i Evropske unije (9. novembra).

U okviru **Centralno-evropske inicijative (CEI)**, ministar vanjskih poslova Ranko Krivokapić učestvovao je na neformalnom sastanku ministara vanjskih poslova CEI koji je održan u Njujorku, na marginama Generalne skupštine UN-a 22. septembra 2022.

Tokom izvještajnog perioda, nastavljena je konstruktivna i sadržajna saradnja sa **OEBS-om i Savjetom Evrope**. Crna Gora je u drugoj polovini 2022. predsjedavala Podregionalnom konsultativnom komisijom (PRKK) Sporazuma o podregionalnoj kontroli oružja, Član IV, Aneks 1-B, Opšteg okvirnog Sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini. U sklopu predsjedavanja organizovani su sastanci Stalne radne grupe PRKK u Budvi u septembru i PRKK u Beču u novembru, i donesene su važne odluke koje će podstaći dalju implementaciju Sporazuma, u cilju jačanja transparentnosti, povjerenja i stabilnosti u regionu.

Takođe, **Vojska Crne Gore (VCG) je u potpunosti posvećena Zajedničkoj bezbjednosnoj i odbrambenoj politici Evropske unije (CSDP)**. U vezi s tim, VCG je periodu jul-decembar 2022, aktivno učestvovala u operaciji CSDP ATALANTA, tako što je jedan pripadnik VCG bio je angažovan o ovoj operaciji u periodu od 5. marta do 5. avgusta 2022, dok je drugi oficir VCG u navedenoj misiji bio angažovan u periodu od 1. avgusta do 4. decembra 2022. U toku su pripreme za novu rotaciju, odnosno upućivanje pripadnika VCG koji će biti angažovan u operaciji ATALANTA za period februar-jul 2023. Podsjećamo da je VCG učestvovala u CSDP misiji u Maliju u period od maja 2014. do oktobra 2022. Vojska Crne Gore će nastaviti da doprinosi CSDP-u aktivnim učešćem u misijama i operacijama, u skladu sa raspoloživim kapacitetima i prioritetima naše Vojske.

Što se tiče regionalne saradnje, Crna Gora je i u navedenom periodu ostala posvećena jačanju saradnje sa regionalnim partnerima kroz članstvo u regionalnim organizacijama i inicijativama, kao što su **RACVIAC, SEDM, BMTF, A5, CEDC+, ADRIAN, DECI, BCHOD**.

ZAKLJUČAK

U drugoj polovini 2022. nastavljene su aktivnosti na realizaciji obaveza koje proističu iz pregovora o članstvu Crne Gore u Evropskoj uniji i generalno iz procesa evropske integracije.

Donijeta je Odluka o uspostavljanju strukture za pregovore o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji, prema kojoj pregovaračku strukturu sada čine: Kolegijum za pregovore, Savjet za vladavinu prava, Pregovarački tim, pregovaračke radne grupe i Ministarstvo evropskih poslova. U skladu sa tim je nastavljeno i restrukturiranje pregovaračkih radnih grupa za pojedinačna poglavlja pravne tekovine EU.

Uspostavljen je Savjet za vladavinu prava, kojim će predsjedavati predsjednik Vlade. Nastavljene su aktivnosti na imenovanju ključnih nosilaca pravosudnih funkcija.

Nastavljena je borba protiv organizovanog kriminala, koja je rezultirala još jednom zaplijenom cigareta bez akciznih markica u Slobodnoj zoni Luke Bar.

Crna Gora je preuzela predsjedavanje Procesom saradnje u jugoistočnoj Evropi. Moto crnogorskog predsjedavanja ovom regionalnom inicijativom je „Jugoistočna Evropa kulture, jugoistočna Evropa saradnje“.

Takođe, Crna Gora je nastavila trend stoprocentnog usklađivanja sa Zajedničkom vanjskom i bezbjednosnom politikom EU, naročito u pogledu usklađivanja sa odlukama EU koje se tiču rata u Ukrajini.